

Departementene

Strategi

Blå muligheter

Regjeringens oppdaterte havstrategi

Foto: Andreas Wolden, bidrag til fotokonkurransen for sjøfolk 2018. Det isgående forskningsfartøyet Kronprins Haakon.
Forside: Fra tokt i Lofoten i april 2019. Foto: Emlyn Davies / SINTEF

Blå muligheter

Regjeringens oppdaterte havstrategi

Innhold

Forord

6

Innledning

9

Kap 1

Fremtidsrettede
havnæringer

12

Kap 2

Utdanning,
kompetanse og
arbeidsliv

20

Kap 3

Forskning,
teknologi og
nyskaping

24

Kap 4

God forvaltning
og forutsigbare
rammevilkår

28

Kap 5

Rene og
rike hav

34

Kap 6

Internasjonalt
samarbeid og
havdiplomati

38

Innsatsområder framover

45

Hav-relaterte informasjonssider

48

Forord

Norge er en ledende havnasjon. Historien om Norge er en fortelling om havet.

Vi har alltid utforsket og levd av havet. Noen av våre mest innovative bedrifter, arbeidsplasser og kunnskapsmiljøer har sitt utspring i vår bosetting langs kysten og er basert på bruk av havet.

Norske havområder rommer rike olje- og gassressurser som har bidratt til å legge grunnlaget for vårt velferds-samfunn og en olje- og gassindustri i verdensklasse. Samtidig er havet grunnlaget for en av verdens største og mest bærekraftige sjømatnæringer, og en stor maritim næring. Vår langstrakte kyst, kompetansen og innovasjonskraften hos kystbefolkningen bidrar til arbeidsplasser i hele landet.

Den blå økonomien har i århundrer vært viktig for oss. Det nære samarbeidet mellom bedrifter, kunnskapsmiljøer, arbeidstakere og myndigheter har spilt en viktig rolle i den historiske utviklingen av Norge som havnasjon. I årene som kommer vil den voksende verdensbefolkningen ha behov for flere jobber, mer mat, medisiner og energi. Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) anslår at havøkonomiens bidrag til verdiskaping i verden vil dobles innen 2030, sammenlignet med 2010.

Mulighetene for fremtidig vekst og nye arbeidsplasser er stor for næringer som har verden som marked; både i etablerte næringer som olje og gass, fiske, havbruk og skipsfart, og i næringer som kystbasert reiseliv, romvirksomhet og fremvoksende næringer som havvind, havbunnsmineraler og nye biologiske ressurser til mat og medisiner. Havet vil også i overskuelig fremtid være en av Norges viktigste kilder til arbeidsplasser, verdiskaping og velferd i hele landet, og kan samtidig bidra til å løse miljø- og klimautfordringene verden står overfor.

For at vi skal kunne skape og høste mer fra havet i fremtiden, må vi ta vare på det. Generelt er tilstanden i norske havområder god, men havet er utsatt for forurensing, forsøpling, klimaendringer, tap av naturmangfold og overutnyttelse av ressursene. En

forsvarlig havpolitikk og bærekraftig havøkonomi er avgjørende for å nå FNs bærekraftsmål. Norge har en kunnskapsbasert, helhetlig og ansvarlig havforvaltning og arbeider for et godt internasjonalt rammeverk for bærekraftig forvaltning av havene.

Hurtige endringer og ny teknologi krever at vi hele tiden er i forkant av utviklingen. Digitalisering, automatisering og globalisering er viktige faktorer som påvirker både arbeidshverdagen og kompetansebehovet langs kysten og ute på havet. Vi skal omstille oss og utnytte mulighetene.

Havnæringenes medgang og muligheter i internasjonale markeder er av stor betydning for Norges velstand. Norge tar aktivt del i utviklingen av internasjonale rammevilkår. Å sikre regelbasert internasjonal handel og norsk tilgang til verdensmarkedet er viktig.

Norge skal fortsatt være en ledende havnasjon.

For å oppnå dette vil regjeringen bidra til størst mulig samlet bærekraftig verdiskaping og sysselsetting i havnæringene. Gode og forutsigbare rammebetingelser for næringslivet legger til rette for videreutvikling av de sterke kunnskaps- og teknologimiljøene langs hele kysten, styrker havnæringenes langsiktige konkurransekraft internasjonalt og bidrar til bedre havmiljø.

Havet og havnæringene står høyt på den politiske agendaen, både hjemme og ute. Regjeringen har lagt frem flere stortingsmeldinger, strategier og handlingsplaner for å legge til rette for videre utvikling av havnæringene, og for å styrke forvaltningen av havområdene. I 2017 lanserte regjeringen havstrategien Ny vekst, stolt historie og stortingsmeldingen om hav i utenriks- og utviklingspolitikken.

Regjeringen har høye ambisjoner for arbeidet med hav, og politikken er under stadig utvikling. Etter at havstrategien ble lagt frem har de norske hav-

næringene utviklet seg videre. Dette dokumentet er en statusrapport for vår havpolitikk og staker ut kursen videre. Sammen med forvaltningsplanene for de norske havområdene og andre styringsdokumenter, vil regjeringens oppdaterte havstrategi, Blå muligheter, videreføre en tydelig og helhetlig norsk strategisk satsing på hav.

I den oppdaterte havstrategien identifiserer vi tre områder som blir stadig viktigere for havpolitikken fremover.

Klimaendringer er en av vår tids største utfordringer. Norges nasjonalt fastsatte bidrag under Parisavtalen er å redusere utslippene med minst 40 prosent innen 2030, sammenlignet med 1990. Norge er i dialog med EU om en felles oppfyllelse av utslippsmålet for 2030. Regjeringen har som mål at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050, hvor klimagassutslippene reduseres med 90-95 prosent. Vårt arbeid for grønn skipsfart er viktig for å nå disse målene.

Havsatsingen har også et tydelig regionalt fokus. Den nasjonale havpolitikken skapes i samarbeid mellom statlige, regionale og lokale myndigheter. Arbeidsgivere og arbeidstakere har også en nøkkelrolle i arbeidet for bærekraftig blå vekst. Regjeringen vil

bidra til lokal verdiskaping for å redusere næringsmiljøenes sårbarhet og å styrke regionenes omstillingsevne. Regjeringen legger vekt på at havets ressurser er viktige for nasjonal verdiskaping og at utnytting av naturressurser skal gi positive ringvirkninger i lokalsamfunnene. Dette vil gjenspeiles i den kommende distriktmeldingen og i Nordområdemeldingen som legges frem i 2020.

Det skjer en rivende utvikling når det gjelder teknologi, arbeidsformer og bruk av digitale verktøy i havnæringene. Vi må sørge for at utdanningene er riktig innrettet og at vi har rett kompetanse for å utnytte mulighetene dette gir. Vi styrker satsingen på digitalisering i havutdanningene. Vi skal utnytte og bygge videre på våre historiske fortrinn som fiskere, sjøfolk, olje- og gassarbeidere, havforskere, oppdagere, og nyskapere, også i en mer digitalisert virkelighet.

Vi skal fortsette å høste av ressursene. Samtidig skal våre sterke kystsamfunn, vår kunnskap, erfaringer og evne til grønn omstilling være vår kilde til sterkere konkurransekraft, videre jobb- og verdiskaping, og et bærekraftig velferdssamfunn for fremtiden.

Historien om fremtidens Norge er en fortelling om havet. Norge skal fortsatt være en ledende havnasjon.

Jon Georg Dale

Jon Georg Dale
Samferdsels-
minister

Ola Elvestuen

Ola Elvestuen
Klima- og
miljøminister

Kjell Børge Freiberg

Kjell Børge Freiberg
Olje- og energiminister

Torbjørn Røe Isaksen

Torbjørn Røe Isaksen
Næringsminister

Monica Mæland

Monica Mæland
Kommunal- og
moderniseringsminister

Harald T. Nesvik

Harald T. Nesvik
Fiskeriminister

Iselin Nybø

Iselin Nybø
Forsknings- og høyere
utdanningsminister

Ine Eriksen Søreide

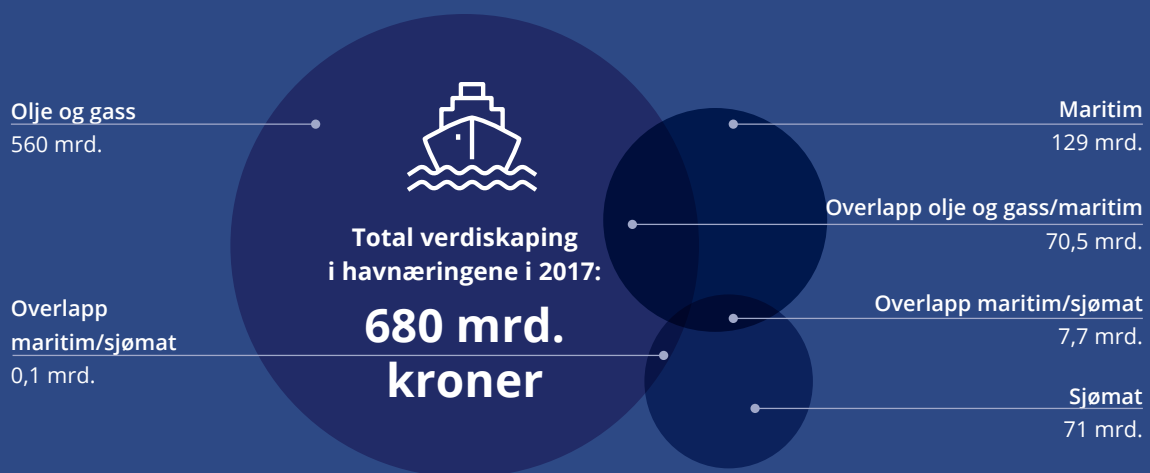
Ine Eriksen Søreide
Utenriksminister

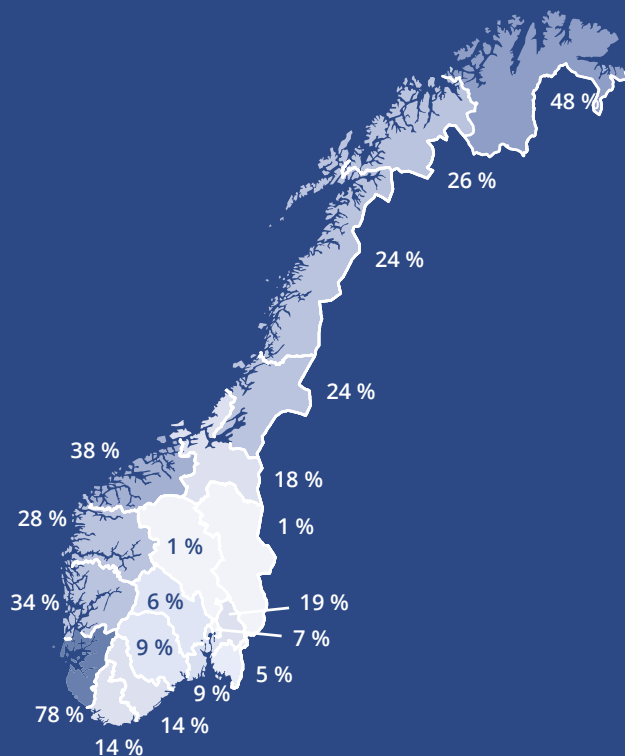
Dag-Inge Ulstein

Dag-Inge Ulstein
Utviklingsminister

Havnæringene er en sentral del av norsk økonomi

Havnæringenes andel av næringslivets verdiskaping fylkesvis i 2017

Innledning

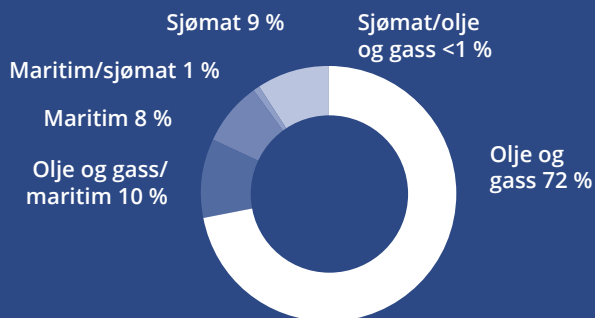
Norge er rikt på naturressurser, og vi har en lang tradisjon for å forvalte disse ressursene i et langsiktig perspektiv til det beste for samfunnet. Dette har lagt grunnlaget for verdiskaping fra de blå næringene. Havnæringene utgjør i dag en betydelig andel av norsk økonomi, og havet er en viktig næringsvei for mange kystsamfunn. Norge har blitt en ledende havnasjon mye på grunn av velutviklede næringsmiljøer og lokalsamfunn langs hele kysten, med kompetente arbeidstakere og sterke bedrifter. Kompetansen og næringsmiljøene gir Norge viktige konkurransefortrinn i global sammenheng. En fremtidsrettet distriktpolitikk er derfor også god havpolitikk.

FNs generalforsamling lanserte i 2015 sin 2030-agenda for bærekraftig utvikling. Agendaens 17 bærekraftsmål skal fremme sosial, miljømessig og økonomisk utvikling. Agenda 2030 er verdens arbeidsplan, med mål som oppfordrer til tiltak for å bekjempe fattigdom og sult, sikre nok og trygg mat, gode arbeidsplasser, fremme likestilling, bidra til innovasjon, ivareta naturmangfold, gi tilgang til ren energi og stanse klimaendringene. Bærekraftsmål 14 oppfordrer verden til å iverksette tiltak for å bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling. Å bidra til å nå bærekraftsmålene er sentralt i havarbeidet på internasjonalt, nasjonalt og lokalt nivå. De 17 bærekraftsmålene henger sammen og gjenspeiler at utfordringene er sammensatte og at de må løses i felleskap.

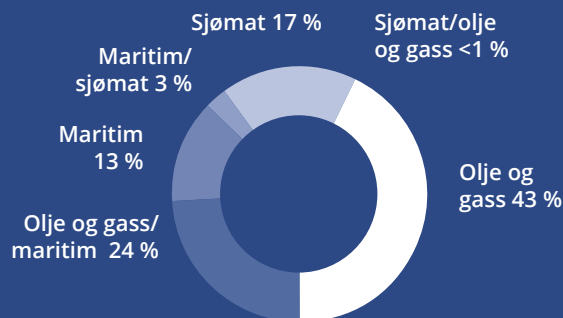
FNs 2030-agenda

Verdiskaping

Sysselsetting

Kilde: Menon Economics (2019)

Regjeringens havpolitikk skal bidra til å utløse potensialet for videre bærekraftig jobb- og verdiskaping i havnæringene, som står for en stor andel av verdiskapingen og sysselsettingen i norsk økonomi. Kunnskapspolitikken støtter opp om en god havpolitikk og Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2019–2028 har hav som ett av fem prioriterte tema.

Ifølge beregninger utført av Menon Economics arbeider 206 000 personer i havnæringene (olje- og gass, skipsfart og sjømatnæringen), noe som utgjør 11 prosent av sysselsettingen i privat næringsliv. Dette skaper sysselsetting over hele landet, og spesielt langs kysten fra sør til nord. Samtidig står havnæringene bak en samlet verdiskaping på 680 mrd. kroner i 2017. Det betyr at over 30 prosent av verdiskapingen i norsk næringsliv finner sted i havnæringene.¹

Olje- og gassnæringen er Norges største havnæring med en verdiskaping på 560 mrd. kroner i 2017. Maritim næring er nest størst med en total verdiskaping på 130 mrd. kroner, mens sjømatnæringen hadde en verdiskaping på 71 mrd. kroner. Som det fremgår av figuren på side 8, er det overlapp mellom

havnæringene, og tallene vi har for verdiskapingen i havnæringene lar seg ikke summere, da flere aktører tilhører flere havnæringer. Dette gjelder blant annet leverandørindustrien, som leverer tjenester og utstyr til flere av havnæringene, og mange aktører i maritim næring er rettet mot olje- og gassvirksomheten. Derfor overlapper omlag 55 prosent av maritim verdiskaping med olje- og gassnæringen.

Mulighetene for blå vekst er store. OECD anslår at den globale havøkonomien vil dobles innen 2030 sammenlignet med 2010 og samtidig ha vokst til totalt 40 mill. arbeidsplasser.² Verdens befolkning vil bli nærmere 10 mrd. innen 2050³, og stadig flere får styrket kjøpekraft. Det vil bety at behovet for mat, energi, varer og tjenester vil øke. Det er potensiale for videre vekst i havnæringene i Norge. SINTEFs studie «Havnæringene i nord – Næringsutvikling og verdiskaping frem mot 2040» viser et betydelig vekstpotensial for fiskeri, havbruk, maritim næring, olje og gass og nye havnæringer.

Klimaendringer, tap av naturmangfold, forurensning, marin forsøpling og spredning av mikroplast påvirker verdenshavene og truer havmiljøet. Reduksjon av

1 I tallet inngår kun verdiskaping fra bedrifter i norsk næringsliv. Det betyr at visse overføringer til staten via f.eks. Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumssektoren (SDØE) ikke er inkludert i verdiskapingstallene.

2 OECD (2016), «The Ocean Economy in 2030».

3 FN befolkningsavdeling (2019).

Boreplattformdekket til Johan Sverdrup-feltet ligger ved Aibel verft i Haugesund, mai 2018. Foto: Olje- og energidepartementet.

utslipp og tilpasning til klimaendringer er sentrale utfordringer. Global oppvarming har konsekvenser for biologisk produksjon, fiskebestanders utbredelse, økosystemers funksjonsdyktighet og havnivå, og CO₂-utslipp bidrar til forsuring av havene.

Internasjonalt samarbeid er derfor grunnleggende for å forvalte havets ressurser mellom land, også mellom Norge og naboland til havs. Havnæringene våre er i høy grad eksportrettede og avhengige av tilgang på markeder og konkurransedyktige rammebetingelser. Våre havnæringer er avhengige av et velfungerende internasjonalt samarbeid.

Havrettskonvensjonen av 1982, havets grunnlov, er det internasjonale rammeverket for forvaltning og bruk av havet og havets ressurser. I henhold til konvensjonen har kyststater både rett til å bruke havet og utnytte dets ressurser, og en plikt til å beskytte det marine miljø. Konvensjonen gir kyststatene råderett over naturressursene ut til 200 nautiske mil og på kontinentalsokkelen og inneholder viktige bestemmelser om samarbeid, forvaltning og forskning.

Regjeringens havpolitikk er basert på følgende grunnleggende prinsipper: i) å fremme, utvikle og hegne om havretten, ii) å fremme bærekraftig bruk og bevaring av marine økosystemer, iii) å bidra til

kunnskapsbasert forvaltning, iv) å støtte gjennomføring av internasjonale instrumenter, og v) å arbeide for en helhetlig tilnærming til havforvaltning som legger til rette for en bærekraftig havøkonomi.

Den oppdaterte havstrategien Blå muligheter er en videreføring av regjeringens havstrategi og havmeldingen fra 2017.⁴ Vi har mottatt innspill fra næringslivet og andre aktører til arbeidet, som vil bli fulgt opp. I strategien legger vi vekt på seks sentrale innsatsområder:

I kapittel 1 presenteres regjeringen politikk for fremtidsrettede havnæringer. Kapittel 2 handler om utdanning, kompetanse og arbeidsplasser, fordi kompetanse og rekruttering er sentralt for næringslivet, forvaltning og kunnskapsmiljøer. Forskning, teknologi og nyskaping er tema i kapittel 3, der næringsrettet forskning og teknologiutvikling vektlegges særskilt. Bærekraftig forvaltning av havets ressurser basert på god forvaltning og forutsigbare rammevilkår er tema i kapittel 4. I kapittel 5 presenteres havpolitikken som sørger for at vi har rene og rike hav. Her er målet å ivareta marint naturmangfold og et rent hav. Norge skal fortsette å ha en sentral rolle i havspørsmål internasjonalt, og i kapittel 6 er internasjonalt samarbeid og havdiplomati tema.

⁴ Meld. St. 22 (2016–2017) Hav i utenriks- og utviklingspolitikken

Fremtidsrettede havnæring

Å støtte opp om videre bærekraftig vekst og sysselsetting i de etablerte, så vel som nye fremvoksende havnæring, er en viktig ambisjon i regjeringens havpolitikk. Havnæringene må ses i sammenheng, med vekt på synergier og mulighetene som oppstår mellom næringene. Rammeverk og virkemidler skal støtte opp om dette. Havbasert næringsliv har bidratt til levende lokalsamfunn langs kysten, og disse er viktige for videre vekst.

Vi legger til rette for at det skapes verdier og arbeidsplasser i de havbaserte næringene.

Teknologi- og kompetanseoverføring mellom næringer

Norges etablerte og fremvoksende havnæringer opererer til dels i værharde områder, med kraftig vind, høye bølger og kulde, og har utviklet teknologi og løsninger som tåler slike utfordringer. Stadige framskritt og nye teknologiske løsninger åpner for økt teknologioverføring, læring på tvers av næringer og mulighet for mer fleksibel bruk av arbeidskraft. Dette kan gjøre havnæringene mer robuste og mindre sårbare for svingninger i markedene. De fremvoksende næringene bygger videre på kompetansen og teknologien som er utviklet i etablerte havnæringer, og særskilt leverandørindustrien til olje- og gassnæringen. Det grønne skiftet gir nye muligheter for omstilling, innovasjon og vekst.

Olje og gass

Olje- og gassnæringen er en viktig kilde til velferd, arbeidsplasser og utvikling av banebrytende teknologiske løsninger. Det er anslått at næringen vil bidra med 263 mrd. kroner i netto inntekter til staten i 2019. Vi har i dag en høyteknologisk olje- og gassnæring i verdensklasse med kompetanse og teknologi som også tas i bruk i de andre havnæringene. Det er store gjenværende olje- og gassressurser på norsk sokkel. Oljedirektoratets ressursregnskap indikerer at vi etter 50 år med petroleumsvirksomhet har produsert om lag halvparten av de totale petroleumsressursene.

Energiforbruket globalt er forventet å øke betydelig fremover som følge av befolkningsvekst og velstandsøkning, særlig i Asia. Strengt krav til utslipp til luft og sjø på norsk sokkel i mange tiår har medført at utslippene fra norsk petroleumsvirksomhet er

vesentlig lavere enn gjennomsnittet for andre land fordi selskapene har hatt incentiver til å redusere sine utslipp. Dette gjør norsk sokkel godt posisjonert til å møte det økte energibehovet med relativt lavere utslipp.

Det er i dag 84 olje- og gassfelt i drift på norsk sokkel og i 2018 godkjente myndighetene ni nye planer for utbygging og drift. Utbyggingen av Johan Sverdrup-feltet i Nordsjøen er det største industriprosjektet i Norge på mange tiår, med investeringer på om lag 140 mrd. kroner. Investeringene i Sverdrup-feltet og inntektene til rettighetshaverne, leverandørene og staten vil ha store positive virkninger for samfunnet. Operatøren for feltet, Equinor, beregner over 150 000 årsverk i utbyggingsfasen, fordelt over perioden 2015–2025. Johan Castberg-feltet i Barentshavet er også under utbygging med investeringer på 47 mrd. kroner og sysselsettingsvirkningene er beregnet til om lag 47 000 årsverk i utbyggingsfasen. I drift vil feltet stå for i overkant av 1 700 årsverk i et normalt driftsår.

Forutsigbare rammebetingelser er viktige for petroleumsnæringen, og regjeringen vil fortsatt legge til rette for lønnsom produksjon av olje og gass, blant annet gjennom forutsigbare rammevilkår, herunder videreføre dagens praksis med jevnlig konsesjonsrunder på norsk sokkel for å gi næringen tilgang til nye letearealer.

Skipsfart

Norges lange historie som skipsfartsnasjon har gitt oss viktig kunnskap og kompetanse. Sjøtransporten blir stadig mer energieffektiv, og Norge leder an i utviklingen internasjonalt med å gjøre skipsfarten

Nullutslippsfartøyet Future of the Fjords tar turister med inn i Nærøyfjorden, en av tre norske fjorder på UNESCOs Verdensarvliste. Foto: Sverre Hjørnevik / visitflam.com

grønnere. Den norske flåten er moderne og spesialisert innen kapitalintensive segmenter som offshore, kjemikalietankere og ro-ro (transport av kjøretøy). Målt i flåteverdi er Norge verdens femte største skipsfartsnasjon, og verdens syvende største skipsfartsnasjon målt i antall skip.⁵ Næringen vektlegger utvikling, utprøving og innføring av høyteknologiske løsninger. Innen 2021 vil vi ha rundt 70 elektriske eller hybride ferger i fergesamband langs kysten.⁶ Det er over en tredjedel av landets bilferger. Det er utviklet teknologi som er aktuell også for andre fartøyskategorier, men her har ikke innføringen av ny teknologi gått like fort. Regjeringen vil legge frem en handlingsplan for grønn skipsfart med en ambisjon om å halvere utslippene fra innenriks sjøfart og fiske innen 2030, herunder å stimulere til lav- og nullutslippsløsninger i alle fartøyskategorier. Handlingsplanen vil presentere politikk for å kutte nasjonale klimagassutslipp, styrke norsk maritim næring og bidra i den globale teknologiutviklingen som er nødvendig for at verden skal nå målene i Parisavtalen.

Grønt skipsfartsprogram har siden 2015 bidratt til bevisstgjøring og engasjement for grønnere skipsfart. Studiene og pilotene i det offentlig-private samarbeidet bidrar til å utvikle null- og lavutslippsløsninger, som skal gjøre norsk innenriks

skipsfart mer klima- og miljøvennlig. Regjeringen har gitt 7 mill. kroner til programmet i 2019.

Norske teknologibedrifter utvikler og leverer mange av de nye løsningene til skipsfarten. Eksport av norske grønne løsninger internasjonalt er ytterligere aktualisert med strengere miljøkrav i internasjonal skipsfart. FNs sjøfartsorganisasjon (IMO) har vedtatt en ambisjon om at utslippene fra internasjonal skipsfart skal halveres innen 2050. Det globale markedet for lav- og nullutslippsløsninger vil trolig vokse raskt de neste tiårene.

Norge er ett av få høykostnadsland som fortsatt bygger skip. Til gjengjeld er disse svært høyteknologiske og avanserte, noe som utgjør et viktig konkurransefortrinn for verftene. Regjeringen bidrar til å gjøre norske verft og utstyrsleverandører mer konkurransedyktige. Siden 2017 har Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) kunnet gi långivergaranti for eksportrelaterte investeringer i Norge. Det kan gis garanti for lån til investeringer i for eksempel produksjonsanlegg, maskiner og utstyr. I 2018 ble det opprettet et nytt treårig finansieringstilbud for skip i GIEK og Eksportkreditt Norge. Det er nå mulig å få lån og garantier for kjøp av skip fra verft i Norge til bruk i Norge, som for eksempel fiskebåter, ferger, brønnbåter, hurtigbåter og nærskipsfartsfartøy.

⁵ UNCTAD (2018), «The Review of Maritime Transport 2018»

⁶ Statens vegvesen (2019).

Gass fra Norskehavet fraktes i rør til prosessanlegget på Nyhamna i Aukra kommune i Møre og Romsdal. Herfra eksporteres gassen til Storbritannia og andre land i Europa. Norge er den tredje største gassseksportøren i verden. Foto: Olje- og energidepartementet.

Arbeidet med grønn skipsfart vil stimulere til ytterligere grønn vekst og konkurransekraft i norsk maritim næring, og legge til rette for økt eksport av lav- og nullutslippsteknologi i maritim sektor, blant annet ved å sikre bedre markedsadgang gjennom handelsavtaler med fremvoksende markeder.

Sjømat

Norge er en havnasjon rik på levende marine ressurser. De store mengdene fisk i norske farvann har gitt mat, arbeid og inntekt til Norge i lang tid. I løpet av de siste tiårene har havbruk vokst frem som en betydelig næring. Norge er verdens ledende produsent av oppdrettet laks. I 2018 eksporterte Norge sjømat for 99 mrd. kroner.⁷ Regjeringen vil legge til rette for videre vekst i sjømatnæringen, innenfor bærekraftige rammer.

Innen havbruk har regjeringen innført et nytt kapasitetsjusteringssystem som legger til rette for forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett. I 2018 ble det i første runde tildelt 24 000 tonn ny tillatelseskapasitet. Staten fikk innbetalt ca. 4 mrd. kroner i vederlag, og av dette gikk 80 prosent til kommuner og fylkeskommuner gjennom havbruksfondet. En ny vurdering av miljø-

påvirkningen vil bli foretatt i 2019 og deretter annet hvert år, med sikte på å gjennomføre en påfølgende runde med kapasitetsjusteringer. Det er også potensial for å utvikle oppdrett av flere arter enn laks og ørret. Forskningsrådet skal i 2019 se nærmere på hvilke muligheter og utfordringer som finnes for oppdrett av flere arter.

Havbruk til havs er fiskeoppdrett som foregår lenger til havs enn det som er vanlig i dag. Dette er et potensielt nytt utviklingsspor for sjømatnæringen som kan gi mulighet for både økt lakseproduksjon og eksport av ny teknologi og kunnskap. Regjeringen arbeider med å tilpasse deler av regelverket for å gi næringen et godt og forutsigbart rammeverk når den trekker ut i mer eksponerte områder, slik at hensyn til blant annet miljø, fiskehelse og fiskevelferd, andre havnæring og arbeidstakernes sikkerhet ivaretas.

Regjeringen vil legge til rette for at våre bestander forvaltes bærekraftig og basert på best tilgjengelig vitenskapelig kunnskap. Ny kunnskap om bærekraftige fiskerier gir også nye muligheter for næringen, og i 2019 åpnet regjeringen for et nytt fiske; kommersiell høsting av rødåte. En bærekraftig forvaltning av felleskapets marine ressurser fordrer en god nasjonal ressurskontroll og tiltak mot fiskerikriminalitet.

⁷ Norges sjømatråd (2019), «Norsk eksport av sjømat i 2018».

Skreifangst med snurrevad i Lofoten. Foto: Fiskeridirektoratet.

Norge har en betydelig industri som benytter fisk, skalldyr og andre marine råvarer som råstoff i sin produksjon. Samtidig har det over tid vært en utvikling mot økt eksport av hel fisk, mens den videre bearbeidingen skjer utenfor Norge. En konkurransekraftig sjømatindustri vil i større grad kunne tilby helårige og attraktive arbeidsplasser. Regjeringen vil legge til rette for økt bearbeiding av sjømat i Norge og arbeide for økt verdiskaping fra marint restråstoff.

Reiseliv

Reiseliv er en vekstnæring i mange kystsamfunn og baserer seg på ressurser fra natur, kultur og lokalsamfunn. Det finnes en rekke opplevelsesbaserte reiselivsaktiviteter knyttet til havet, blant annet seiling, dykking, turistfiske og hvalsafari. Norge som cruiseskipdestinasjon er også i vekst. Et økende antall reisende gir et økt press på miljø, ressurser og kystsamfunn. Regjeringen legger derfor vekt på en bærekraftig utvikling av norsk reiseliv og har blant annet innført nye og strengere miljøkrav til utslipp fra cruisetrafikken i verdensarvfjordene, som trådte i kraft 1. mars 2019.

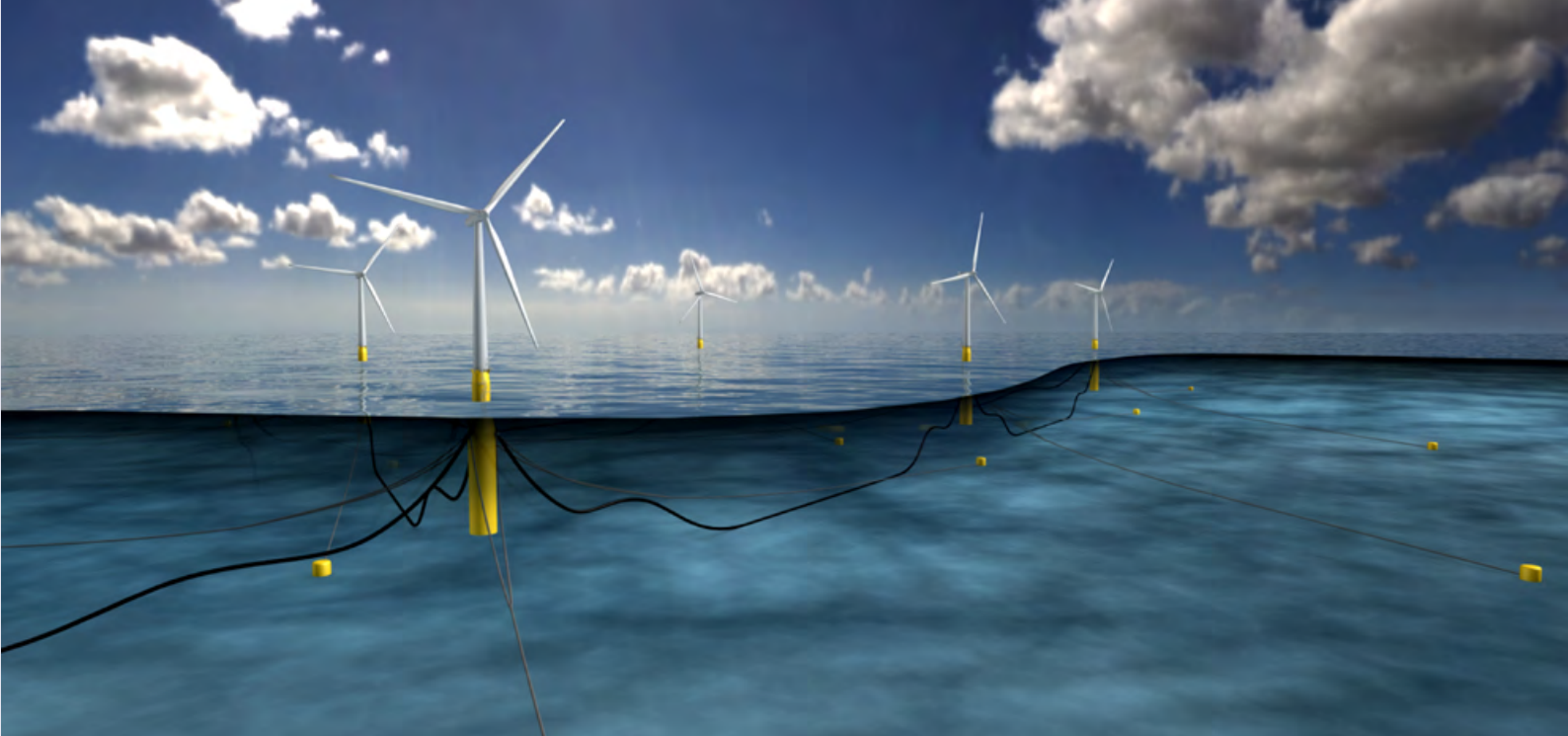
Norske mattradisjoner basert på råvarer fra sjø og land er også en ressurs i utviklingen av det norske reiselivet. Et aktivt samspill mellom mat- og reiselivsnæringen kan bidra til økt omsetning og lønnsomhet i begge næringene. Reiselivsnæringen kan bidra

til sterke lokalsamfunn og gode tjenester for lokal befolkning, så vel som markedet for øvrig. Regjeringen vil utrede om oppdragsgiveransvaret for reiselivssatsingen i Innovasjon Norge skal overføres fra stat til fylkeskommune.

Fangst og geologisk lagring offshore av karbondioksid

Norge har flere tiårs erfaring med fangst og lagring av karbondioksid (CO₂) under havbunnen på norsk sokkel. Fra Sleipner-feltet og Snøhvit-feltet er det blitt lagret omtrent 1,7 mill. tonn CO₂ fra gassproduksjonen årlig. Samlet utgjør dette 3–4 prosent av Norges totale utslipp. Fangst og lagring av CO₂ kan bidra til utslippskutt i industriprosesser hvor det per i dag ikke finnes alternative teknologier, samt muliggjøre konvertering av naturgass til utslippsfri hydrogen-gass. Erfaringer med CO₂-håndtering gjør norsk næringsliv og forskning godt rustet til å ta del i den videre utviklingen. Oljedirektoratet estimerer at det er mulig å lagre mer enn 80 mrd. tonn CO₂ i reservoarer på kontinentalsokkelen.

I det norske fullskala demonstrasjonsprosjektet for fangst, transport og lagring av CO₂, studeres fangst av CO₂ fra to industrielle kilder, Norcems sementfabrikk i Brevik, Porsgrunn og Fortum Oslo Varmes avfallshåndteringsanlegg på Klemetsrud i Oslo. Videre studeres lagring av CO₂ på norsk sokkel

Hywind Scotland er verdens første flytende vindpark og utviklet av Equinor. Teknologien er utviklet i Norge og uttestet utenfor Karmøy. På Marine Energy Test Centre (METCENTRE) utenfor Karmøy er det nå planer om testing av flere utenlandske flytende vindturbiner i tiden fremover. Det er et sterkt industrimiljø rundt METCENTRE, og Norwegian Offshore Wind Cluster ble tatt opp i Innovasjons Norges Arena program i november i 2018. Illustrasjon: Equinor.

av Equinor i samarbeid med Shell og Total, med et formål om å etablere et lager med stor kapasitet. En investeringsbeslutning kan etter den nåværende fremdriftsplanen bli fattet i 2020. En vellykket gjennomføring vil legge til rette for at flere utslippspunkter kan koble seg på CO₂-lageret og oppnå kostnadsbesparelser ved bruk av delt infrastruktur og gjennom teknologioverføring. Dette kan bidra til viktige utslippsreduksjoner for å nå de globale klimamålene og gi ny næringsutvikling. Regjeringen har ambisjon om å realisere en kostnadseffektiv løsning for fullskala CO₂-håndtering i Norge, gitt at det gir teknologiutvikling i et internasjonalt perspektiv.

Havbunnsmineraler

På norsk sokkel finnes metalliske mineraler som er viktige elementer i produksjon av vindturbiner, elektriske biler, solcellepaneler, PC-er, mobiltelefoner og annen elektronikk. Det er økt internasjonal etterspørsel etter flere av disse metallene. Oljedirektoratet er i gang med å kartlegge ressurspotensialet for havbunnsmineraler på norsk kontinentalsokkel. På sikt kan det bli muligheter for lønnsom utvinning av havbunnsmineraler fra norsk sokkel. Den nye havbunnsmineralloven vil sikre at utvinning vil foregå på en miljømessig forsvarlig og bærekraftig måte. Regjeringen vil vurdere åpning av deler av norsk sokkel for kommersiell og bærekraftig utvinning av havbunnsmineraler.

Vindkraft

Vindkraft til havs er i sterk vekst internasjonalt. Nesten all vindkraft på havet er bunnfast, men Norge har betydelig maritim og petroleumsrettet kompetanse som kan spille en rolle i utviklingen av flytende vindkraft. Flere norske bedrifter deltar i internasjonale prosjekter både knyttet til bunnfast og flytende vindkraft. Industrien ser store muligheter innen flytende vindkraft da offshorekompetansen vil være et konkurransefortrinn når store vindmøller skal utvikles, installeres og driftes på dypt vann. Kostnadsutviklingen avgjør i hvilken grad vindkraft til havs kan konkurrere med landbaserte alternativer i Norge. På sikt kan vindkraft til havs bli lønnsomt i det norske markedet, og regjeringen forbereder derfor åpning av områder for konsesjonsøknader om fornybar energiproduksjon til havs.

Digitalisering

Utviklingen av nye teknologier, digitalisering, autonomi og stordata vil spille en viktig rolle i utviklingen av havnæringene på flere områder. Økt bruk av kunstig intelligens kan gi høyere utvinningsgrad fra, og mer effektiv og sikker drift av, olje- og gassfelt. Dette gir oss også en mulighet for å videreutvikle en leverandørindustri som kombinerer industriell kompetanse med digitaliseringskompetanse. Utvikling av digitale løsninger er også nøkkel til

Dyrking av sukkertare. Foto: SINTEF.

energieffektivisering i maritime operasjoner, herunder fjernstyring fra land. Gode handelsavtaler er en forutsetning for dette, og regjeringen prioriterer arbeidet med handelsavtaler høyt. Som følge av økende aktivitet i nord, vil behovet for satellittbaserte tjenester vokse. Satellitter kan bidra til overvåking av havområdene, sjøredning og forebygging av ulykker og gi informasjon om marin forsøpling og forurensing. Satellitter kan legge til rette for operative aktiviteter innen fiske, offshore og maritim transport, i tillegg til kommunikasjon, kartlegging og værvarsling. Stortinget ga i 2018 Space Norway AS et betinget tilsagn om egenkapital, som skal sette selskapet i stand til å etablere et system for satellittkommunikasjon i nordområdene, med formål om å få på plass stabil bredbåndsdekning i hele Arktis. Prosjektet settes ikke i gang før det er avklart om det vil være forretningsmessig lønnsomt.

Eksport og markedsadgang

De norske havnæringene er avhengige av adgang til internasjonale markeder. Gode handelsavtaler er en forutsetning for dette, og regjeringen prioriterer arbeidet med handelsavtaler høyt. Myndighetene jobber med å fremme norsk næringsliv i utlandet gjennom en rekke ulike ordninger. Innovasjon Norge, GIEK og Eksportkreditt Norge AS bidrar til å fremme eksport og internasjonalisering gjennom å tilrettelegge for finansiering, rådgivning og profilering av norsk næringsliv i utlandet. Myndighetene samarbeider med flere bransjerettede organisasjoner,

herunder Norges Sjømatråd som arbeider for å fremme norsk sjømat, Norwegian Energy Partners (NORWEP) som arbeider for å fremme de norske energinæringene og Norske Maritime Eksportører som arbeider for å fremme maritime bedrifter i utlandet. Utenriksstasjonene fremmer norske næringsinteresser gjennom sine nettverk, kunnskap om lokale forhold og ved å skape møteplasser for næringslivet i sine tjenesteområder.

For at arbeidet med å fremme norsk næringsliv i utlandet skal være mest mulig koordinert, samarbeider næringslivsorganisasjoner og statlige aktører i nettverket Team Norway. Regjeringen har satt arbeidet med å fremme havnæringene høyt på dagsorden i Team Norway. En viktig del av Innovasjon Norges arbeid er å bidra til profilering av havnæringene og særskilt klima- og miljøteknologi. Dette skjer blant annet ved satsingen Merkevarer Norge, hvor tjenesten The Explorer viser eksempler på norske bærekraftige løsninger. Det er også igangsatt et prosjekt for profilering av havnæringene kalt Branding the Blue. Sjømatrådet har arbeidet målrettet med å styrke arbeidet med å bygge omdømme for norsk sjømat i de viktigste markedene. Det er utviklet et nytt opphavsmerke for norsk sjømat Seafood from Norway. Hensikten er at forbrukere ute i verden skal forbinde Norge med høykvalitets sjømat og velge norske produkter. NORWEPs medlemsbedrifter i olje- og gasssektoren ser i økende grad eksportmuligheter også i fornybaresektoren, særlig innen vindkraft til havs.

Nordlaks har fått innvilget støtte fra Innovasjon Norge for å utvikle Havfarm, en ny type oppdrettsanlegg. Selskapet har også fått tildelt utviklingstillatelse fra Nærings- og fiskeridepartementet. Det nye oppdrettsanlegget kan ligge i eksponert farvann og skal tåle oppmot ti meter høye bølger. Foto: Nordlaks/NSK Ship Design.

FNs 2030-agenda

Arbeidet for Fremtidsrettede havnæringer støtter opp om FNs 2030-agenda og særskilt bærekraftsmål

7 REN ENERGI FOR ALLE

8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

9 INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

14 LIV UNDER VANN

Utdanning, kompetanse og arbeidsliv

Havnæringene sysselsetter til sammen over 206 000 personer. Trygge og attraktive arbeidsplasser er viktig for å opprettholde rekrutteringen av høykompetent arbeidskraft. Den kunnskaps- og erfaringsbaserte kompetansen i de norske havnæringene vedlikeholdes og videreutvikles ved kysten og på havet. Anvendelse av stadig mer avansert teknologi i de etablerte havnæringene og fremveksten av nye havnæringer vil kreve videre utvikling av utdanning og kompetanse. Økende grad av digitalisering og automatiserte prosesser krever arbeidskraft med kompetanse, kunnskap og endringsvilje som kan bidra til å videreutvikle de norske havnæringenes konkurransevne.

Vi skal bidra til tilstrekkelig og riktig kompetanse for dagens og morgendagens havnæringer.

Ansvarlig arbeidsliv

Regjeringens mål er et arbeidsliv med trygghet og fleksibilitet for arbeidstakere, ansvarlige arbeidsgivere og et velfungerende og effektivt trepartssamarbeid. For å være en ledende havnasjon må arbeidernes sikkerhet og velferd prioriteres. Vi må ha tilsyn og håndheving av regelverk, samt etablere gode helse-, miljø- og sikkerhetsrutiner på arbeidsplassene. Dette er sentralt for å ha et godt arbeidsliv. Tilsynsvirksomhet er viktig for å avdekke brudd på arbeidstakernes rettigheter. Effektiv bekjempelse av arbeidslivskriminalitet krever koordinert innsats. Det legges opp til en mer målrettet kontroll med arbeidslivskriminalitet også på sjøen.

Likestilling

Havnæringene er et eksempel på det kjønnsdelte arbeidsmarkedet ved at flere av næringene har lav andel kvinnelige ansatte. For eksempel er eierskap og lederskap ofte dominert av menn. Jenter og teknologi er en landsdekkende ordning med målsetting om å øke jenteandelen i teknologifag på alle nivå i utdanningssystemet. Dette er aktuelt for alle næringer som står overfor teknologiske endringer. Regjeringen øker støtten til ordningen i inneværende år. Økt kvinnelig gründerskap er et sentralt element for å få til økt likestilling i næringslivet. Det utarbeides en handlingsplan for kvinnelige gründere som skal se på hvordan vi kan innrette dagens virkemidler bedre for å fremme kvinnelig gründerskap.

Kompetanse som konkurransefortrinn

Kompetansen sjøfolk, fiskere og olje- og gassarbeidere har tilegnet seg på havet har, sammen med forskningsbasert kunnskap, vært avgjørende for å forbedre og optimalisere design, bygging og

operasjoner av oppdrettsanlegg, installasjoner og skip. Dette konkurransefortrinn skal vi i samarbeid med arbeids- og næringslivet videreføre og styrke gjennom en aktiv politikk for kompetanse og arbeidsplasser i havnæringene.

Havnæringene trekker på kompetanse fra en rekke fagområder fra ulike deler av utdanningssystemet. Yrkesfag i videregående opplæring, fagskoleutdanning og høyere utdanning er alle viktige for å sikre høykompetent arbeidskraft i havnæringene. I arbeidet med å følge opp regjeringens havstrategi fra 2017 er kvalitet og relevans i fagskolesektoren styrket i tråd med stortingsmeldingen «Fagfolk for fremtiden» fra 2016. Vi skal legge til rette for at tilfanget av de spesialiserte fagfolkene fra yrkesfag og fagskolene er godt, i tillegg til ingeniører, teknologer, naturvitere, samfunnsvitere, jurister og økonomer fra høyere utdanning. Det er viktig for konkurranseevnen at de norske havnæringene også fremover har tilgang på riktig og relevant kompetanse fra et bredt spekter av arbeidstakere. Samtidig vil tradisjonelle fag som navigasjon, geologi og relaterte fagfelt fortsatt være sentrale kunnskapsområder for fremtidig ressursutnyttelse i havet.

Digital kompetanse

Nye teknologiske og digitale løsninger reiser nye kompetansebehov, blant annet til formalisert driftskompetanse. Ny teknologisk utvikling gir også flere muligheter for innovative løsninger. Muliggjørende teknologier og digitalisering har stort potensial innenfor alle havnæringene. Automatiserte boreløsninger for offshorebrønner, autonome fartøy og automatiske fôrstasjoner og økende grad av automatiserte prosesser bidrar til tryggere, mer effektiv og mer klima- og miljøvennlig produksjon i havnæringene. Kompetanse om autonome systemer,

Erfaringsbasert kompetanse fra sjøen er avgjørende i de norske havnæringene, innenfor maritim sektor, fiskeri- og havbruk, petroleum og nye næringer. Foto: Vigdis Askjem /Maritim Logg

robotisering, tingenes internett, stordata og kunstig intelligens vil bli stadig viktigere for næringenes internasjonale konkurransekraft og kan gi ytterligere synergier på tvers av havnæringene. Regjeringen har fra 2016 satt av midler til over 1500 nye studieplasser innenfor IKT ved universiteter og høyskoler slik at næringslivet skal få en betydelig økt tilgang på kompetente fagfolk. I tråd med Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning for 2019–2028 vil regjeringen også legge til rette for fortsatt økt digitalisering og bruk av ny teknologi. Høyskoler og universiteter skal løfte digitalisering opp på et strategisk nivå og utarbeide mål og forpliktende tiltak for digitalisering av utdanning og forskning slik at kandidatene får den relevante og nødvendige digitale kompetansen. Regjeringen vil også styrke digital kompetanse i havnæringene gjennom en målrettet satsing på digitalisering i havutdanningene.

Samspill og samarbeid

For videre bærekraftig vekst og sysselsetting i havnæringene vil det være viktig med riktig og tilstrekkelig kompetanse i næringene og forvaltningen. Dette vil gjøre oss i stand til å utnytte ressursene i havet og på kontinentalsokkelen på en enda bedre måte og bidra til å bevare rene og produktive hav også for kommende generasjoner. Et sterkere samspill mellom statlige og fylkeskommunale aktører, næringsliv og utdanningsinstitusjonene er viktig for at næringslivet skal ha tilgang til tilstrekkelig og relevant arbeidskraft. Regjeringen vil forsterke

fylkeskommunenes ansvar for å tilrettelegge for og tilby relevant utdanning tilpasset lokale og regionale behov. Gjennom stortingsmeldingen «Oppgaver til nye regioner», har fylkeskommunen fått en styrket kompetansepolitisk rolle som går utover ansvaret som skoleeier for videregående skoler og fagskoler.

Regjeringen vil at studenter skal tilegne seg god og relevant kompetanse, slik at de er godt skodd for et fremtidig arbeidsliv. Regjeringen vil i den kommende stortingsmeldingen om arbeidsrelevans vurdere hvordan vi kan styrke samarbeidet om høyere utdanning mellom universiteter, høyskoler og arbeidslivet. Ambisjonen er å heve kvaliteten og arbeidsrelevansen i utdanningene gjennom mer gjensidig samarbeid om samfunnets kunnskapsbehov og studentenes læring.

Lære hele livet

Stadige endringer i havnæringene skaper behov for kontinuerlig kompetanseheving i arbeidslivet. Det er derfor viktig å legge til rette for at utdannings-systemet er i stand til å møte behovene for etter- og videreutdanning for å bidra til å vedlikeholde konkurranseevnen i havnæringene. Regjeringen vil i 2020 legge frem en melding til Stortinget om kompetansereformen Lære hele livet. I meldingen vil regjeringen vurdere tiltak som kan bidra med relevante og fleksible videreutdanningstilbud for økt kompetanse i arbeidslivet.

Offshore Simulator Centre i Ålesund utfører virtuelle operasjoner i sanntid. Simulering brukes til opplæring og trening, men er også et viktig verktøy for prosedyrer, planlegging og prototyping. Simulering er tid og kostnadsbesparende, reduserer risiko og kan skape nye innovasjoner. Foto: Offshore Simulator Centre.

Livskraftige lokalsamfunn

Tilgang på tilstrekkelig og relevant arbeidskraft er særlig en utfordring i de nordligste landsdelene hvor mye av den fremtidige veksten i havnæringene er ventet, og befolkningstallene synker. I forbindelse med oppfølgingen av nordområdestrategien lanserte regjeringen i 2019 programmet N² – Fremtidens leverandører i Nord-Norge sammen med de tre fylkeskommunene i nord og Sametinget. Med satsingen kobles virkemidler for kompetanse, forskning og innovasjon for å styrke utviklingen av nordnorske leverandørmiljøer. Livskraftige lokalsamfunn er helt avhengig av å tiltrekke seg arbeidskraft. Selv om staten legger viktige rammebetingelser for samfunnsutviklingen, handler lokal utvikling i stor grad om hva de lokale aktørene, kommunen og fylkeskommunen selv kan endre og utvikle. Samarbeid mellom kommunene, utdanningsinstitusjoner, næringsliv, frivillige og fylkeskommunen er en viktig betingelse for at potensialet kan utnyttes. Det gjør distriktspolitikken til en viktig del av framtidens havpolitikk.

Med regionreformen fra 2020 vil regjeringen forsterke fylkeskommunens ansvar for å tilrettelegge for og tilby relevant utdanning tilpasset lokale og regionale behov. Gjennom tett kontakt med næringsliv og kommuner vil fylkeskommunene kunne avdekke behovet for arbeidskraft i regionen, blant annet i havnæringene. Dette gir fylkeskommunene bedre muligheter til å dimensjonere tilbudet i videregående skoler og fagskoler til havnæringenes behov.

FNs 2030-agenda

Arbeidet for Utdanning, kompetanse og arbeidsliv støtter opp om FNs 2030-agenda og særskilt bærekraftsmål

4 GOD
UTDANNING

5 LIKESTILLING
MELLOM KJØNNENE

8 ANSTENDIG ARBEID
OG ØKONOMISK
VEKST

Forskning, teknologi og nyskaping

Forskning og kunnskaps- og teknologiutvikling er avgjørende for å utløse potensialet for bærekraftig jobb- og verdiskaping i havnæringene. Mer forskning og utvikling gir verdiskaping og vekst gjennom utvikling av nye varer og tjenester, produksjonsmetoder og løsninger, samtidig som ressursene ivaretas på en god måte. Videre åpner utveksling av kunnskap og teknologi på tvers av sektorer for nye muligheter i norske havnæringer.

Vi støtter forskning og teknologi- utvikling som bidrar til bærekraftig jobb og verdiskaping i havnæringene.

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning

Tverrfaglige utfordringer i skjæringsfeltet mellom teknologi, samfunns- og naturvitenskap krever at vi fortsetter å utvikle kunnskap, teknologi og metodikk. Mulighetene og utfordringene omfatter blant annet mer effektiv og miljøvennlig sjøtransport og energiproduksjon, havbruksteknologi for mer eksponerte lokaliteter og satellitteknologi for maritim overvåkning. Forskningsinnsatsen innenfor havnæringene omfatter grunnforskning der målet er kunnskap i seg selv, samt forvaltningsrettet og næringsrettet forskning som skal bidra til å gi svar på konkrete utfordringer og muligheter. Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2019–2028 er regjeringens instrument for langsiktig prioritering av forskningsressursene. Hav er løftet frem som en av fem langsiktige prioriteringer i langtidsplanen, hvor god forvaltning, rene og rike hav, sunn og trygg sjømat og bærekraftig næringsutvikling er sentralt, i tråd med regjeringens havsatsing.

Forskning og innovasjon

Regjeringen har prioritert hav i statsbudsjettene i regjeringensperiode og fører en offensiv forsknings- og innovasjonspolitik som havnæringene nyter godt av. Havnæringene har svært god uttelling gjennom ordninger i Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Skattefunn. I 2018 gikk det nærmere 4,2 mrd. kroner til havnæringene gjennom virkemiddelapparatet, en økning på 1,8 mrd. kroner siden 2013. Innovasjon Norge ga i 2018 tilsagn om 523 mill. kroner i tilskudd fra Miljøteknologiordningen. Over halvparten av disse tilsagnene gikk til prosjekter i havnæringene.

Regjeringen har igangsatt en helhetlig gjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Gjennomgangen skal omfatte bredden av næringsrettede virkemidler. Hensikten er å forbedre og forenkle dagens ordninger for brukerne og sørge for at vi får mest mulig verdiskaping og lønnsomme arbeidsplasser ut av offentlige investeringer.

Grønn skipsfart

Enova gir støtte til investeringer i klima- og energiltak i alle sektorer. Fra 2015 har Enova tildelt om lag 1,5 mrd. kroner til grønn skipsfart. Støtten har særlig gått til utvikling av skip med batterier. I tillegg har Enova bidratt til en konkurransebasert utbygging av landstrøm i norske havner med om lag 500 mill. kroner innenfor den samme perioden.

Pilot E-programmet er et samarbeid mellom Innovasjon Norge, Forskningsrådet og ENOVA. Målet med ordningen er at nye produkter og tjenester innen miljøvennlig energiteknologi skal bli raskere utviklet og tatt i bruk for å bidra til utslippskutt både i Norge og internasjonalt. Fire prosjekter som representerer nullutslippsløsninger for ulike fartøystyper fikk i 2016 Pilot-E-status. Prosjektene er ambisiøse og vil i stor grad bidra til å flytte fronten for hva som er mulig innen maritim lav- og nullutslippstransport.

Petroleumsvirksomheten – reduserte utslipp og effektiv ressursutnyttelse

Økt ressursutnyttelse på norsk sokkel vil gi store inntekter til det norske samfunn. Derfor er FoU for å øke utvinningen fra produserende felt et prioritert FoU-område. Regjeringens mål er at Norge i 2050 skal være et lavutslippssamfunn. For å bidra til å nå regjeringens klimamål har et nytt forskningssenter

Nordsjøen er et viktig område for Europas blå økonomi med sine marine ressurser og teknologisk avanserte industrier. Gjennom Interreg-prosjektet PERISCOPE bygges innovasjonspartnerskap for bærekraftig forretningsutvikling i nye blå markeder. Prosjektet ledes av Sørlandets Europakontor. Illustrasjon: Ulstein Design and Solutions. Kartillustrasjon: Nordregio.

for lavutslippsteknologi for petroleumsvirksomheten på norsk sokkel blitt etablert. SINTEF i Trondheim vil være vertsorganisasjon for sentret. Senteret forventes å mobilisere til flere gode søknader til programmer som Demo 2000 og Petromaks 2.

Vindkraft

Havvind er et av seks prioriterte områder i den nasjonale strategien for forskning og utvikling av ny klimavennlig energiteknologi, Energi21. Norge har i dag et offentlig virkemiddelapparat som støtter opp under satsinger på nye energiteknologier, slik som teknologier for havvind, i alle faser av innovasjonskjeden. ENERGIX er et stort energiforskningsprogram i Norges forskningsråd som startet opp i 2013. Det skal realisere sentrale energi- og næringspolitiske mål og er et viktig virkemiddel i implementeringen av Energi21-strategien. I ENERGIX er det en rekke prosjekter innenfor havvind som har fått støtte. Dette inkluderer teknologiutvikling innen både flytende og bunnfast havvind.

Havpilot

Det er økende internasjonal konkurranse om å være ledende på teknologiutvikling, noe som betyr at implementering og kommersialisering av ny teknologi, løsninger og tjenester er viktig. Pilot- og demonstrasjonsprosjekter og oppskalering krever langsiktig finansiering. I 2018 opprettet regjeringen Havpilot, en egen pilot- og demonstrasjonsordning for marin

og maritim sektor, i Innovasjon Norge. Ordningen skal bidra til å redusere risikoen til private aktører som ønsker å realisere og kommersialisere ny havteknologi.

Testfasiliteter og katapulter

Regjeringen har gjennom Selskapet for industrivekst (Siva SF) i 2018 gitt støtte til etablering av tre nasjonale katapultsentre som alle tar utgangspunkt i havnæringene. Katapultordningen skal bidra til at bedrifter lettere kan utvikle prototyper, teste, simulere og visualisere, slik at ideer utvikles raskere, bedre og med mindre risiko. De tre havkatapultene tilbyr testfasiliteter, utstyr, kompetanse og nettverk til bedrifter og forskningsmiljøer, og dekker fagområder og teknologi innenfor henholdsvis digitalisering, virtuell virkelighet og prototyping, grønn energi, energisystemer og energiteknologi, og miljø- og materialteknologi.

Det er behov for laboratoriekapasitet for havnæringene og forskning på miljøet i havet. Det er utviklet et nytt forslag til konsept for fornyelsen av havlaboratoriene ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og SINTEF Ocean kalt Ocean Space Laboratories. Det er gjennomført ekstern kvalitets-sikring (KS1) for prosjektet som anslår en forventet investeringskostnad på 6,1 mrd. kroner. Prosjektet er nå inne i en avklaringsfase, og deretter vil det tas stilling til om det skal gjennomføres forprosjektering.

Alle dyrene i Sørishavet lever av krill. Så viktig er denne lille, rekelignende arten at økosystemet gjerne kalles krillsentrert. Etter hvert trålhal på «Kronprins Haakon» var studenter og forskere i full sving med å sortere, måle og veie krill. Foto: Oda Linnea Brekke Iden / Havforskningsinstituttet.

Laboratoriene vil kunne bidra til økt verdiskapning og til bedre utnyttelse av synergier mellom havnæringene. Ocean Space Laboratories vil kunne gi undervisning, grunnforskning, anvendt forskning, innovasjon og testing i samme anlegg.

Norske havnæringer er ledende på områder som digitalisering og autonomi, og det er opprettet testområder for autonome skip i Trondheimsfjorden, Storfjorden på Sunnmøre og i Oslofjorden.

Forskningssamarbeid med EU og FNs forskningstiår på hav

Internasjonalt samarbeid om forskning gir tilgang på ny kunnskap, teknologi, nettverk, markeder og infrastruktur. Deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont 2020, er den største enkeltsatsingen fra norske myndigheter innen internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid. Hav ligger an til å bli tydeligere vektlagt i det nye rammeprogrammet Horisont Europa enn det var i Horisont 2020. Det er viktig for norske havinteresser og forskningsmiljøer å ivareta mulighetene som ligger i FNs tiår for havforskning for bærekraftig utvikling (2021–2030). Tiåret skal gi kunnskap som skal bidra til realisering av bærekraftsmålene. Ny kunnskap som utvikles gjennom tiåret vil også komme Norge og norske havnæringer til gode. Samtidig har Norge som havnasjon med omfattende ekspertise et ansvar for å bidra til bedre kunnskap om verdenshavene.

FNs 2030-agenda

Arbeidet for Forskning, teknologi og nyskaping støtter opp om FNs 2030-agenda og særskilt bærekraftsmål

2 UTRYDDE SULT

3 GOD HELSE

7 REN ENERGI FOR ALLE

11 BÆREKRAFTIGE BYER OG SAMFUNN

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

14 LIV UNDER VANN

God forvaltning og forutsigbare rammevilkår

Norge er, og skal fortsette å være, verdensledende på god havforvaltning og skal legge til rette for verdiskaping fra havet. Dette forutsetter økosystembasert forvaltning med et godt vitenskapelig grunnlag for planer og beslutninger, støtte til forskning og teknologiutvikling og forutsigbare rammebetingelser. Det forutsetter at næringene sees i sammenheng, effektive reguleringer av næringsvirksomhet og håndheving av reguleringene. Klimaendringene påvirker havmiljøet og ressursgrunnlaget over tid. Økt kunnskap om dagens og fremtidens klima er nødvendig for å kunne gjøre tiltak og tilpasse forvaltningen til endringene. Internasjonalt samarbeid er også en grunnleggende forutsetning for god og bærekraftig norsk havforvaltning.

Vi skal ha en kunnskapsbasert, helhetlig og ansvarlig havforvaltning.

Helhetlig havforvaltning og rammer for næringsvirksomhet

En god forvaltning skapes over tid. Norge har moderne og velutviklede forvaltningssystemer for de havbaserte næringene. Det er lang tradisjon i Norge for at våre viktigste havnæringer kan utvikle seg side om side og ivareta miljøverdiene i våre havområder. Sektorlovene regulerer havnæringene og ressursene forvaltes av sektormyndighetene i et langsiktig perspektiv. Etter at havstrategien ble lagt frem i 2017, har eksisterende lovverk og rammevilkår blitt videreutviklet og nye lover er vedtatt. Det er gjennomført en komparativ analyse av reguleringer for havnæringene som kan brukes i det videre regelverksarbeidet for eksisterende og nye havnæringer.

Regjeringen vil sette helhetlige rammer for næringsvirksomhet til havs, herunder sette områdespesifikke rammer for petroleumsvirksomhet i forvaltningsplanene for havområdene.

Forvaltningsplanene for norske havområder er et verktøy for å tilrettelegge for verdiskaping og mat-sikkerhet, og for å opprettholde miljøverdiene i havområdene. Dette bidrar til klarhet i overordnede rammer og prioriteringer i forvaltningen av havområdene, økt forutsigbarhet og sameksistens mellom havnæringene som er basert på bruk av havområdene og utnyttelse av havområdenes ressurser. Det er gjeldende sektorregelverk som ligger til grunn for regulering av aktivitet i forvaltningsplanområdet. Gjennom forvaltningsplanene sikres det at ulike hensyn veies mot hverandre, og at bruk av havområdene sees i en helhetlig sammenheng. Regjeringen viderefører dagens system med jevnlig oppdateringer og revidering av forvaltningsplanene.

I 2020 vil det legges fram en melding for Stortinget om revidering av forvaltningsplan for Barentshavet-Lofoten og oppdateringer av planene for Norskehavet og Nordsjøen-Skagerrak.

Lokal planlegging og forvaltning

Kystnære sjøområder er viktige for den videre utviklingen av Norge som havnasjon. Utviklingen av næringene er avhengig av god kunnskap om ressursgrunnlaget, lokal planlegging og forvaltning, infrastruktur og velfungerende lokalsamfunn langs kysten. Fylkeskommunene og kommunene har en viktig rolle som lokal plan- og miljømyndighet. De utarbeider planer etter plan- og bygningsloven som avveier mellom bærekraftig bruk og vern av arealer og legger til rette for næringsutvikling. Regjeringen legger vekt på videreutvikling av lovverk, veiledning, kompetansebygging og bidrag til at fylker og kommuner har gode og oppdaterte planer. Det er utarbeidet et nytt rundskriv om lovgrunnlaget for planlegging og ressursutnyttning i kystnære sjøområder, og det utarbeides en veileder for planlegging i kystsonen.

Olje og gass

Olje- og gassnæringen spiller en nøkkelrolle i norsk økonomi, og vil fortsatt bidra i betydelig grad til finansieringen av det norske velferdssamfunnet. Regjeringen vil videreføre en stabil og langsiktig petroleumspolitik. Letepolitikken skal bidra til dette. Nye, lønnsomme funn som sikrer inntekter, verdiskaping og sysselsetting er viktig for å opprettholde vårt velferdssamfunn. Stortinget behandlet i 2018 plan for utbygging og drift av oljefeltet Johan Castberg og oppdatert status for olje- og gassvirksomheten på norsk sokkel. Stortinget fastslo at norsk petroleumspolitik ligger fast.

Vard Langsten i Møre og Romsdal skal bygge tre nye Kystvaktskip. De blir 136 meter lange, 19 meter brede og vil ha plass til 100 personer om bord. Illustrasjon: Vard.

Havbunnsmineraler

Ny lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven) er vedtatt i Stortinget. Loven gjøres gjeldende fra 1. juli 2019, og regjeringen vil forvalte havbunnsmineraler i tråd med ny havbunnsminerallov og vurdere åpning av deler av norsk sokkel for kommersiell og bærekraftig utvinning av havbunnsmineraler

Fiskeri

Kvotestystemet i norsk fiskerinæring har utviklet seg gjennom stadige tilpasninger og initiativer for å møte endringer i ressursgrunnlag, næring og samfunnet. Dagens kvotesystem er både komplekst og omdiskutert, og det er behov for et mer effektivt, fleksibelt og fremtidsrettet system. Det ble derfor oppnevnt et utvalg som skulle gjennomgå kvotesystemet i fiskeriene. Utvalget leverte sine anbefalinger i 2016. Regjeringen følger opp utredningen, og vil legge fram en melding om saken for Stortinget. Meldingen vil presentere regjeringens forslag til et fremtidsrettet kvotesystem for norske fiskerier.

En bærekraftig fiskeriforvaltning forutsetter at kvoter og andre reguleringer etterleves. Markedene krever i økende grad dokumentasjon på at sjømat er bærekraftig høstet. Regjeringen ønsker en bedre kontroll med uttaket av våre fiskeressurser og satte derfor i juni 2018 ned et offentlig utvalg, som skal gi råd om innretningen av framtidens fiskerikontroll. Utvalget skal gi råd om teknologi som kan gi pålitelige data om ressursuttaket, og fremme forslag til endringer

i regelverk og organiseringen av kontrollressursene. Utvalget skal levere sin innstilling innen 1. desember 2019.

Kunnskapsbasert forvaltning

En god forvaltning av norske havområder må være kunnskapsbasert, og forvaltningsrettet forskning skal sørge for tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Det er blant annet etablert en rekke kartleggings- og kunnskapsinnhentingsprogrammer. Mange av disse har pågått over lang tid. MAREANO-programmet har siden 2005 kartlagt over 10 prosent av havbunnen i norsk økonomisk sone. MAREANO kartlegger dybde, bunnforhold, naturtyper og forurensning. Programmet er viktig som grunnlag for en helhetlig og økosystembasert forvaltning av norske havområder.

Det gjennomføres også kartlegging i utvalgte områder langs kysten gjennom samarbeid mellom etater, kommuner og fylkeskommuner, for å sikre et bedre kunnskapsgrunnlag for arealplanlegging og ressursforvaltning i nære kystområder.

Som en del av et mangeårig arbeid med kunnskapsinnhenting i nord, skal Oljedirektoratet sommeren 2019 gjennomføre seismikkinnnsamling i Barentshavet nord, som vil gi viktig informasjon om geologien i Barentshavet og kunne gi bedre ressursanslag. Oljedirektoratet har også startet kartlegging av ressurspotensialet for havbunnsmineraler på norsk kontinentalsokkel, og gjennomførte sommeren 2018 tokt i dyphavsområdene i Norskehavet.

Dronebilder fra Nykirkekaien i Bergen. Foto: Lars Doksæter/ Screen Story / Havforskningsinstituttet

Samarbeidsprosjektet Arven etter Nansen skal bidra til økt vitenskapelig forståelse av klima og marine økosystemer i de sentrale og nordlige delene av Barentshavet. Ti norske universiteter og forskningsinstitutter deltar i prosjektet.

Det isgående forskningsfartøyet Kronprins Haakon ble satt i drift i 2018 og har gjennomført tokt. Nytt bygg for Framsenteret i Tromsø ble tatt i bruk i 2018. Regjeringen utreder mulighetene for å samlokalisere Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet i nytt bygg i Bergen. Et eventuelt nybygg kan gi muligheter for kunnskapsutveksling og kompetansestyrking mellom viktige kunnskapsmiljøer. For å øke kunnskapen om den blå økonomien i nordområdene ble Senter for hav og Arktis etablert i Tromsø i 2018.

Sjøtransport

Sjøen er en viktig transportåre. 80 prosent av transport av varer og gods inn og ut av Norge er sjøtransport. En forutsetning for å bruke havet på denne måten er god og effektiv maritim infrastruktur og tjenester, slik at skipene kan seile trygt. Det er derfor viktig å fortsette å utvikle navigasjonsinfrastrukturen, sjøsikkerhetstjenester, farleder og nye kommunikasjonsløsninger (ITS). Digitaliseringen representerer store muligheter til å øke sikkerheten på sjøen, effektivisere havnenettverket og til å optimalisere de havbaserte logistikkjedene. Digitaliseringen innen maritim sektor, herunder utviklingen av autonome fartøy, kan samtidig stille nye krav til maritim infrastruktur, tjenester og regelverk. Det er derfor viktig at myndighetene følger utviklingen tett. Arbeidet

med stortingsmeldingen om Nasjonal transportplan 2022–2033 er i gang, og meldingen vil legges frem i 2021.

Regjeringen har lagt frem forslag til ny lov om havner og farvann med formål om å forbedre vilkårene for sjøtransport, bidra til å nå transport- og næringspolitiske mål og ivareta miljøhensyn. Konkurransen om sjøarealene har tiltatt de senere årene, og mange har interesser i å benytte kystsonen. Det legges derfor opp til at loven skal favne videre enn å ensidig vektlegge sjøtransport- og havnenæringen, slik at den i samvirke med blant annet plan- og bygningsloven ivaretar flere næringsinteresser og andre brukergrupper av farvannet, samt relevante klima- og miljøhensyn.

Sjøsikkerhet

Regjeringen arbeider for høy sikkerhet for liv, helse, miljø og materielle verdier nasjonalt og internasjonalt. Den teknologiske utviklingen gir blant annet muligheter for sikrere, renere og mer effektiv drift av skip og forutsetter god kompetanse hos Sjøfartsdirektoratet og andre myndigheter, og i den maritime næringen. Videre kan ny teknologi bidra til et mer effektivt tilsyn, for eksempel ved bruk av droner. Skipssikkerhetsloven og skipsarbeidsloven, med tilhørende forskrifter, er sentrale regelverk for det kontinuerlige arbeidet knyttet til sjøsikkerhet. Før sommeren 2019 skal regjeringen legge frem en stortingsmelding som omhandler sikkerhet til sjøs både for nærings- og fritidsfartøy.

EU-programmet Horisont 2020 har tildelt 35 mill. kroner til etableringen av ARCSAR-nettverket. Formålet er å utvikle ny teknologi og planverk, og å bidra til styrket beredskapssamarbeid i polare strøk. Nettverket, som ledes av Hovedredningssentralen Nord-Norge, består av en rekke land, beredskapsaktører, universiteter og næringsliv. Foto: Hovedredningssentralen Nord-Norge.

Rednings- og beredskapsevne

Verdiskaping fra havet forutsetter en redningstjeneste som kan bistå i nødsituasjoner. Den norske redningstjenestens ansvarsområder dekker betydelige havområder i Skagerak, Nordsjøen, Norskehavet, Barentshavet og Nordishavet (Polhavet). Redningstjenesten er tilpasset Norges særegne geografi, klima, maritime ressurser og myndighetsstruktur.

Skipstrafikken har økt betydelig de senere år og veksten forventes å fortsette. Smeltende havis og varmere hav har ført til større aktivitet i nordlige havområder. Fiskeflåten trekker stadig lengre nordover, cruisetrafikken i polare områder er i vekst, og nye skipsleder vurderes i takt med ismeltingen. Økt aktivitet som følge av økt næringsvirksomhet og skipsbasert turisme gir større risiko for ulykker. Regjeringen følger utviklingen og vurderer fortløpende beredskapen i lys av aktiviteten i området og endringer i risikobildet.

De senere år er det skjedd en betydelig styrking av redningsberedskapen på Svalbard, og Longyearbyen er i dag en plattform for redning og beredskap i området. Sysselmannen har fått to nye redningshelikoptre og seilingssesongen for tjenestefartøyet Polarsyssel er utvidet til ni måneder. Den samlede rednings- og beredskapsevnen i nord vil bli ytterligere styrket med anskaffelsen av 16 nye redningshelikoptre med langt bedre rekkevidde, større hastighet og bedre evne til å operere i dårlig vær enn dagens Sea King-maskin. Dette vil være et av de største løftene vi har gjort innen samfunnssikkerhet og beredskap

de senere år. Regjeringen vurderer også behovet for andre forebyggende tiltak som vil gi bedre redningshelikopterkapasitet i Troms og havområdene utenfor, der det i dag er store avstander til andre langtrekkende redningsressurser.

Kystvakten seiler kontinuerlig i havområdene der Norge har jurisdiksjon og er en sentral aktør i redningsberedskapen til havs. Kystvakten har i 2019 fått overført deler av det operative ansvaret for den statlige slepeberedskapen, og vil derfor tilføres to nye kystvaktfartøy fra 1. januar 2020. Videre er tre nye kystvaktfartøyer under utbygging, og vil etter planen innføres i perioden 2022–2024, og erstatte fartøyene i den nåværende Nordkapp-klassen.

Kystvakten ivaretar også suverenitetshevdelse, myndighetsutøvelse og støtte til det sivile samfunn, og er en viktig myndighetsaktør både i nære kyststrøk og i de store havområdene i nord. Kystvakten har en særlig viktig rolle i forbindelse med ressurskontroll til havs, herunder å bidra til en bærekraftig utnyttelse av fiskebestanden også på sikt. Kystvakten samarbeider nært med fiskerimyndighetene.

Internasjonalt samarbeid styrker beredskapen i våre havområder. Det er inngått en bilateral sjøredningsavtale med Russland om samarbeid i Barentshavet samt en avtale under Arktisk råd om samarbeid om søk og redning i forbindelse med luft- og sjøfart i Arktis. Det er videre inngått en bilateral avtale med Russland om gjensidig varsling, øvelser og assistanse ved akutte oljeutslipp i Barentshavet, og en avtale

AIS-satellittene fanger opp posisjonsdata fra skip (Automatic Identification Signals, AIS) og er av stor betydning for myndighetskontroll og sjøsikkerhet i norske havområder. AISSat-1 ble skutt opp i 2010 og AISSat-2 i 2014. Også Norsat-1 og Norsat-2, som ble skutt opp i 2017, har AIS-mottakere om bord. Illustrasjon: Norsk Romsenter/FFI/NASA.

mellom medlemslandene i Artisk råd om samarbeid om beredskap og aksjoner ved oljeforurensning i Arktis.

Regionreform

Regjeringen ønsker å spre makt og bygge samfunnet nedenfra. Bærekraftig utnyttelse av naturressurser må også gi positive ringvirkninger for lokalsamfunnene. Fra 2020 trer regionreformen i kraft. Med reformen får fylkeskommunen et større ansvar for nærings- og kompetansepolitikken regionalt. Dette er oppgaver og virkemidler som er viktige for å legge til rette for flere arbeidsplasser, vekstkraft og balansert befolkningsutvikling i distriktene, i tråd med målene for regjeringens distrikts- og regionalpolitikk.

Med utgangspunkt i regionreformen og for å bidra til en best mulig dialog mellom regionalt og nasjonalt nivå vil regjeringen opprette et Havdialogforum for systematisk dialog mellom regjeringen, fylkeskommunene, Sametinget og representanter for kystkommuner. Andre aktører inviteres inn ved behov. Dialogen vil legge grunnlag for økt tillit og samhandling mellom forvaltningsnivåer og nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Slik kan vi få en bedre forståelse for ulike perspektiver for blå vekst. Formålet med forumet er å legge til rette for dialog, og det skal ikke ta beslutninger. Forumets medlemmer skal i fellesskap komme fram til temaer til diskusjon, bygget på Havstrategiens innsatsområder som berører arealprosesser, verdiskaping, sysselsetting og kompetanse i kystsamfunnene.

FNs 2030-agenda

Arbeidet for God forvaltning og forutsigbare rammevilkår støtter opp om FNs 2030-agenda og særsilt bærekraftsmål

2 UTRYDDE SULT

5 LIKESTILLING MELLOM KJØNNENE

7 RENERGI FOR ALLE

8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

9 INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

11 BÆREKRAFTIGE BYER OG SAMFUNN

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

14 LIV UNDER VANN

Rene og rike hav

Rene og rike hav er en forutsetning for en bærekraftig havøkonomi. Fremtidig verdiskaping er avhengig av god miljøtilstand og et rikt naturmangfold i havet. Havpolitikken skal beskytte miljøverdier i Norges kyst- og havområder, ivareta havet som matfat og legge til rette for bærekraftig bruk av havets ressurser.

Vi skal sikre rene og rike hav for fremtiden.

Menneskelig aktivitet på hav og på land påvirker de marine økosystemene. Det er viktig med en helhetlig forståelse av den samlede påvirkningen fra all aktivitet. Miljøtilstanden i norske havområder er i all hovedsak god, men Nordsjøen og Skagerrak har noe høyere konsentrasjoner av miljøgifter og marin forsøpling enn de andre norske havområdene. De globale utfordringene rammer også norske havområder. De største miljøutfordringene er klimaendringer, tap av marint naturmangfold, forurensning og forsøpling. Skal vi fortsette å leve av havet må vi ha et godt kunnskapsgrunnlag, en god havforvaltning, håndtere utfordringene og sørge for at næringsaktiviteten er bærekraftig.

Klima og blå skog

Havet har en avgjørende rolle i klimasystemene som karbon- og varmelager, men er som økosystem også sterkt påvirket av klimaendringer og havforsuring. Et varmere og surere hav vil endre livsbetingelsene i det marine miljø, og kan få store konsekvenser også for oss mennesker som utnytter ressursene fra havet. Klimaendringer vil ha spesielt alvorlige konsekvenser for våre nordlige havområder, med endringer i temperatur og pH-verdi. I tillegg kommer smeltende havis og økt avrenning fra arktiske elver. Klimatilpasning og reduserte utslipp må gå hånd i hånd for å hindre alvorlige konsekvenser av klimaendringer.

Samtidig kan marine økosystemer få en nøkkelrolle i bekjempelse av klimaendringer og når det gjelder klimatilpasning. Blå skog – som tang, tare og mangrover – har stor evne til å binde karbon og beskytte kysten mot erosjon, stormer og flom. Blå skog er også viktig for havets produktivitet og naturmangfold. Regjeringen vil arbeide for å sikre blå vegetasjon og blå skog, for å binde karbon og å ivareta marint naturmangfold.

Naturmangfold

Det er naturmangfoldet som skaper produktiviteten som vi høster av og som gjør at økosystemene er tilpasningsdyktige. Norge vil bidra i arbeidet med å utvikle et nytt globalt rammeverk for naturmangfold under Konvensjonen om biologisk mangfold etter 2020. For å styrke arbeidet med bevaring av marint naturmangfold vil regjeringen videreføre arbeidet med en plan for marine verneområder, med mål om at et representativt utvalg av havområdene vernes.

Forurensning

Norge har strenge reguleringer for å hindre utslipp og forsøpling, men marin forsøpling og forurensning i norske havområder har ofte sitt opphav i andre deler av verden. Dette er problemer som det kreves internasjonalt samarbeid for å løse.

I 2018 ble Senter for oljevern og marint miljø etablert i Svolvær med mål om å bli et internasjonalt ledende kompetansesenter i arbeidet for et rent hav. Senteret skal blant annet identifisere mulige synergier mellom marin forsøpling og oljevern innenfor teknologi og metoder og organisering. Innen marin forsøpling er hovedfokus opprydding og forebygging, særlig fra sjøbaserte kilder.

Lokal forurensning har vært et problem i mange norske havner. Den nasjonale handlingsplanen for opprydding i forurenset sjøbunn følges opp. Oppryddingsprosjekter i Puddefjorden i Bergen og Sandefjordsfjorden ble ferdigstilt i 2018. Det er bevilget midler til å rydde opp i Horten havn.

Bilde fra Fiskeridirektoratets årlige opprensningstokt, viser frislipp av kongekrabbe som har vært innestengt i en gjenfunnet teine. Siden starten på opprenskingsarbeidet i 1983 er det fjernet 21.000 garn og 10.000 teiner fra havbunnen samt betydelige mengder andre fiskeredskaper. Dette bidrar til å redusere faren for spøkelsesfiske og forvitring til mikroplast. Foto: Fiskeridirektoratet.

Den nasjonale beredskapen mot akutt forurensning skal forhindre og begrense miljøskade ved akutt forurensning. Kystverket er nasjonal myndighet ved hendelser som medfører akutt forurensning, eller fare for akutt forurensning, og ivaretar statens beredskap mot akutt forurensning gjennom å ha personell og materiell i beredskap. Regjeringen vil fortsatt legge til rette for en effektiv beredskap mot akutt forurensning som hindrer og begrenser miljøskade.

Plastforsøpling

Regjeringen har trappet opp arbeidet for å forhindre og redusere marin plastforsøpling, og lagt fram en egen plaststrategi i stortingsmeldingen «Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulær økonomi» fra 2017. En tilskuddsordning for tiltak for forebygging og opprydding av marin forsøpling er etablert, med en styrket støtte til frivilliges oppryddingsarbeid. En vrakpantordning for kasserte fritidsbåter er innført og det vurderes en rekke andre tiltak for å begrense marin forsøpling og spredning av mikroplast. Blant annet arbeides det for å redusere den unødvendige bruken av engangsartikler av plast, inkludert forbud mot enkelte slike artikler.

Fiskeridirektoratet fortsetter sine årlige oppryddingstokt etter tapte fiskeredskap. I prøveordningen Fishing for Litter får deltakende fartøy kostnadsfritt levere avfall som havner i fiskeredskapene. Det arbeides med å få på plass en permanent ordning for levering av oppfisket avfall. Det er også planlagt en produsentansvarsordning for utstyr fra fiskeri og havbruk. Det er utviklet en applikasjon der fritidsfiskere kan melde om tapte fiskeredskap. Dette har ført til at mange dykkerklubber har bidratt til å rydde tapte teiner. I 2018 ble 1883 teiner hentet opp av lokale dykkerklubber.

Havet som matfat

Et sunt og rent marint miljø er en forutsetning for å sikre nok, næringsrik og trygg mat. Gode overvåkningsdata og helhetlig kunnskap er viktig for å foreta nytte- og risikovurderinger, og for å dokumentere at maten vi høster er trygg og sunn. For å ivareta havets rolle som matfat for fremtiden, er det nødvendig med helhetlig tilnærming. Dette skjer gjennom samarbeid mellom ulike sektorer og aktører som har ansvar for de ulike elementene for mat-sikkerhet i matverdikjeden.

Anemoner, mosdyr og filigranmakk. Foto: Mareano / Havforskningsinstituttet.

FNs 2030-agenda

Arbeidet for Rene og rike hav støtter opp om FNs 2030-agenda og særskilt bærekraftsmål

Interreg-prosjektet Circular Ocean viste hvordan avfall som dumpet garn og tauverk kan være en ressurs. NTNU deltok fra norsk side sammen med forskningsinstitutter i Irland, Skottland, England og Grønland. Prosjektet pågikk i tre år fra 2015. Foto: Circular Ocean.

Internasjonalt samarbeid og havdiplomati

Ivaretagelse og utvikling av havretten og internasjonale avtaler på havområdet er en prioritet. Ivaretagelse og utvikling av havretten og internasjonale avtaler på havområdet er en prioritet for regjeringen. Norge skal fortsatt være en pålitelig partner innen internasjonalt havsamarbeid og en attraktiv handelspartner. Innsats for å sikre rene og rike hav og god havforvaltning er også viktig innenfor norsk utviklingsamarbeid.

Norge skal være en aktiv pådriver internasjonalt for å fremme rene og rike hav og en kunnskapsbasert bærekraftig forvaltning av havets ressurser.

Norge arbeider internasjonalt for å fremme forståelse for sammenhengen mellom god miljøtilstand, helhetlig økosystembasert forvaltning, bærekraftig bruk og verdiskaping. Sentrale føringer for havpolitikken er å fremme, utvikle og hegne om havretten; å fremme bærekraftig bruk og bevaring av marine økosystemer; å bidra til kunnskapsbasert forvaltning; å støtte gjennomføringen av internasjonale instrumenter, og; å arbeide for en helhetlig tilnærming til havforvaltningen som legger til rette for en bærekraftig havøkonomi. Dette bidrar til å nå bærekraftsmålene. Norge fører en aktiv internasjonal havpolitikk tuftet på prinsipper om godt styresett, og legger vekt på samarbeid om havspørsmål gjennom regionale og internasjonale organisasjoner, og gjennom bilateralt samarbeid.

Høynivåpanel for bærekraftig havøkonomi

For å bidra til løse utfordringene verdenshavene står overfor og utløse potensialet i havøkonomien, har Norge tatt et internasjonalt lederskap gjennom etableringen av et høynivåpanel for bærekraftig havøkonomi. Formålet er å skape internasjonal forståelse for havets økonomiske betydning og at bærekraftig bruk av havets ressurser og det å sikre god miljøtilstand fører til økt verdiskaping. Høynivåpanelet, som ledes av statsminister Solberg og består av 14 stats- og regjeringssjefer, skal legge frem sin rapport med ledsagende handlingsrettede anbefalinger til FN-konferansen om hav som arrangeres i Lisboa i juni 2020. Panelet vil i samarbeid med forskning, næringsliv og sivilsamfunn jobbe frem innovative og fremtidsrettede forslag for å utvikle en bærekraftig havøkonomi som samtidig ivaretar rene og rike hav.

Our Ocean-konferansen

Norge er vertskap for Our Ocean-konferansen oktober 2019, som samler ledere fra land, næringsliv, forskningsmiljøer og sivilsamfunn. Norge vil annonsere egne tiltak på konferansen og mobilisere for å få andre land, organisasjoner og private aktører til å gjøre det samme. Kunnskapsbasert, integrert havforvaltning, som nøkkelen til å sikre både bevaring og bærekraftig bruk av havet, er et gjennomgående tema for konferansen.

Arbeid i FN

Arbeidet for å fremme en god havforvaltning gjennom FNs organer er viktig for Norge. Under FNs Generalforsamling og gjennom havrettsresolusjonen og fiskeriresolusjonen arbeider Norge aktivt for å fremme en helhetlig og bærekraftig havpolitikk. Viktige FN-fora for hav er: Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen (IMO), FNs ernærings- og landbruksorganisasjon (FAO), FNs miljøprogram (UNEP), Den internasjonale havbunnsmyndigheten (ISA), FNs organisasjon for utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon (UNESCO), og FNs ekspertkomite for forvaltning av geografisk informasjon (UN-GGIM). FNs neste store havkonferanse finner sted i 2020, og Norge vil spille en aktiv rolle for å sikre en god gjennomgang og progresjon av bærekraftsmål 14. Liv under vann. Ofte er utfordringene lokale og regionale, og Norge spiller en aktiv rolle i en rekke regionale organisasjoner for henholdsvis fiskeriforvaltning, forskning, miljø og navigasjon.

FNs Generalforsamling besluttet i 2017 å etablere en forhandlingskonferanse for å utvikle en ny rettslig bindende avtale under FNs Havrettskonvensjon. Målet er å utarbeide en avtale for bevaring og

Marin plastforurening er et globalt problem med konsekvenser lokalt. Kystverket og Senter for oljevern og marint miljø utforsker mulighetene som ligger i samarbeid mellom frivillige og profesjonelle aktører, blant annet i prosjektet Circular Cleanup. Her sammen med «Plastpiratene» på Lepsøya, Møre og Romsdal. Foto: Kystverket.

bærekraftig bruk av marine genetiske ressurser, områdebaserte forvaltningstiltak, konsekvensutredninger og kapasitetsbygging. Hensynet til eksisterende avtaler og sektorregelverk er viktig for Norge samtidig som behovet for helhetlig forvaltning må ivaretas. Arbeidet med avtalen inngår i Norges havsatsing, gis høy prioritet og berører et bredt spekter av norske havinteresser.

Miljø- og klimaendringer er en alvorlig global utfordring. Det forventes at FNs klimapanelers rapport om klima og hav som legges frem i september 2019 vil øke oppmerksomheten på havets rolle og vektlegging av dette i arbeidet for å redusere utslipp. Norge vil derfor arbeide for å integrere hensyn til klimaendringer, havnivåstigning og havforsuring i relevante internasjonale institusjoner og prosesser.

Næringslivets bidrag til å nå FNs bærekraftsmål

Det er sentralt at næringslivet er med på å løse utfordringene på havområdet. Derfor støtter Norge FNs Global Compact sitt initiativ Action Platform for Sustainable Ocean Business. Prosjektets hovedmål er å skape prinsipper og veiledning for hvordan bedrifter skal levere på de 17 bærekraftsmålene og konkretisere UN Global Compacts 10 prinsipper for havnæringene. For å oppnå dette er det etablert tre arbeidsstrømmer: Reguleringer for havnæringene skal kartlegges, muligheter for bærekraftig vekst skal identifiseres

og grunnleggende prinsipper for å drive bærekraftig økonomisk aktivitet på havet skal etableres.

Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Norfund) er det mest sentrale virkemiddel i norsk bistand for økt næringsutvikling og jobbskaping i privat sektor i fattige land. Gjennom lønnsomme og bærekraftige direkteinvesteringer og ved å tilby risikokapital og lån til små og mellomstore bedrifter, bidrar Norfund til jobbskaping og utvikling innenfor fornybar energi, finans, matproduksjon og landbruk. Regjeringen vil styrke dialogen med norsk næringsliv om mulighetene for å investere i havnæring i utviklingsland for derigjennom å bidra til verdi- og jobbskaping.

Sikkerhet til havs

Sikker seilas på verdenshavene er avgjørende for en betydelig sjøfartsnasjon som Norge, og stabilitet og forutsigbarhet er viktig for de globale handelsstrømmene. Internasjonalt samarbeid er viktig for å sikre etterlevelse av folkeretten, herunder navigasjonsretten. Norge er med i den mellomstatlige organisasjonen ReCAAP, som har som formål å bekjempe piratvirksomhet og væpnede overfall mot skip i Asia. Innsatsen har vært og er betydelig i både Øst- og Vest-Afrika. I Øst-Afrika prioriterer Norge å bidra til at pirater blir straffeforfulgt. Norges innsats i Vest-Afrika retter seg mot å støtte kyststatenes egen innsats for å få bukt med problemet.

Utlegging og inndragning av oljelense utenfor Dar es Salaam. Kystverkets beredskapsavdeling instruerer i arbeidet.
Foto: Ken Opprann/Norad.

Kunnskapsdeling for rene og rike hav

Norske erfaringer og praksis innenfor forvaltning av ressurser, miljø og havnæringer har overføringsverdi til andre land. Norge støtter en rekke bistandsprosjekter for å bidra til bedre havmiljø, bærekraftig forvaltning av marine ressurser og annen havbasert aktivitet. Denne innsatsen skjer blant annet gjennom programmene Olje for utvikling og Fisk for utvikling. Regjeringen vil utvikle et Hav for utvikling-program, som blant annet vil kunne bli et viktig redskap for å fremme kunnskapsbasert og helhetlig havforvaltning i utviklingsland.

Marin forsøpling

Norge arbeider aktivt for å få økt oppmerksomhet og oppslutning rundt bekjempelse av marin forsøpling. Problemet skyldes i stor grad manglende systemer for avfallshåndtering på land, men det er også havbaserte kilder til forsøpling. Særlig viktig er arbeidet Norge har tatt initiativ til i FNs miljøforsamling hvor det blant annet er vedtatt en nullvisjon om tilførsel av plastavfall til havet. Norge arbeider for et nytt globalt rammeverk for å redusere marin forsøpling. Samtidig har Norge fått gjennomslag for å styrke arbeidet med marin forsøpling under eksisterende avtaler og organisasjoner som Baselkonvensjonen om grensekryssende transport av farlig avfall og FNs sjøfartsorganisasjon (IMO).

Norge vil fremover intensivere innsatsen for å få internasjonal oppslutning om behovet for en global avtale for å forhindre marin forsøpling. Regjeringen har lansert et bistandsprogram mot marin forsøpling, og har satt av 1,6 mrd. kroner i perioden 2019–2022 for å bistå utviklingsland i å forebygge og håndtere marin plastforsøpling. Regjeringen arbeider også med en strategi om styrking av innsatsen mot miljøkriminalitet både nasjonalt og internasjonalt.

Mat fra havet

Regjeringen arbeider for å styrke sjømatens rolle i et matsikkerhets- og ernæringsperspektiv både nasjonalt og globalt. Norge har ledende kunnskap og kompetanse om bærekraftig produksjon av sunn og trygg mat fra havet, og sammenhengen mellom sjømat og helse. På oppfordring fra Verdens helseorganisasjon (WHO) og FNs ernæring- og landbruksorganisasjon (FAO), har Norge etablert et globalt handlingsnettverk for bærekraftig mat fra havet under FNs ernæringstiar (2016–2025).

Reduksjon av matsvinn er økonomisk fornuftig, gjør mer mat tilgjengelig og minsker presset på naturen. På norsk initiativ og finansiering har FAO utviklet en nettbasert veiledning om reduksjon av matsvinn i verdikjeden for fisk, som vil lanseres i 2019.

I enkelte områder er satellitter eneste mulige kommunikasjonsinfrastruktur på havet. De er særskilt viktige for navigasjon og for søk- og redningsoperasjoner. I FNs komité for fredelig utnyttelse av ytre rom (COPUOS) har Norge tatt initiativ til å inkludere to havrelaterte mål i Space2030-agendaen: a) Fremme og styrke bruk av ytre rom for en bærekraftig havøkonomi, og b) Fremme og styrke bruk av ytre rom for å forbedre tilgang til data og bredbånd globalt med særlig fokus på utviklingsland og områder med lite utbygget landbasert infrastruktur. Foto: FN COPUOS.

Overfiske og ulovlig fiske

På verdensbasis er overfiske av viktige bestander en stor utfordring, og Norge har de siste tiårene engasjert seg tungt i internasjonalt samarbeid for å legge til rette for en bærekraftig fiskeriforvaltning og tilfredstillende kontroll og håndheving. Opp mot 90 prosent av fiskeressursene vi høster høstes fra bestander som vi deler med andre land. Forvaltningen av disse ressursene er tema for de årlige fiskeriattalene som Norge inngår med andre land. Avtalene skal sikre at høstingen av bestandene er bærekraftig. Avtalene baseres derfor på uavhengige vitenskapelige råd om kvoter og forvaltningstiltak.

Ulovlig, uregulert og urapportert fiske (UUU-fiske) er et omfattende globalt problem. Norge har deltatt aktivt for å få på plass en juridisk bindende avtale om havnestatskontroll for å forebygge, hindre og eliminere ulovlig, urapportert og uregulert fiske.

Fiskerikriminalitet

Det er estimert at så mye som 31 prosent av verdens sjømat kan være fanget ulovlig. I stor grad er dette problemet knyttet til en rekke straffbare handlinger som økonomisk kriminalitet, menneskehandel, toll- og avgiftskriminalitet, hvitvasking og skatteparadisproblematikk. Den blå skyggeøkonomien undergraver en bærekraftig og rettferdig blå økonomi. Norge leder an i arbeidet mot organisert fiskerikriminalitet. Norge

har tatt initiativ til en internasjonal ministererklæring om fiskerikriminalitet som danner grunnlag for partnerskap med en rekke land, hvorav de fleste er utviklingsland. Regjeringen vil med initiativet Blue Justice støtte opp om behovene som særlig utviklingsland har i møte med fiskerikriminalitet. Fiskerikriminalitet er et utbredt og sammensatt problem, og spesielt utviklingsland taper store ressurser og potensielle inntekter. I tillegg til å gå ut over skatteinntangen og eksportinntekter i land, går det også ut over matsikkerheten og levekårene for kystbefolkningen. Norge bistår utviklingsland på dette området.

Internasjonal handel

De norske havnæringene er svært eksportrettet og helt avhengige av åpne og effektive internasjonale markeder for å sikre verdiskaping og arbeidsplasser i Norge. Et åpent globalt handelsregime er en grunnleggende forutsetning for etterspørselen etter norske varer og tjenester. Som det fremgår av strategien «Verda som marknad» prioriterer regjeringen å støtte pågående og nye prosesser for å utvikle multilateralt handelsregelverk i Verdens handelsorganisasjon (WTO) og å forhandle frem frihandelsavtaler med prioriterte land. Dette reflekterer utviklingen i handelsmønstre og reduserer tollbarrierer og andre handelshindringer.

Forskningsfartøyet Dr. Fridtjof Nansen inngår som en sentral del av Nansenprogrammet som gjennomføres av FAO. Havforskningsinstituttet er ansvarlig for driften av forskningsfartøyet og leverer vitenskapelige tjenester til programmet. Programmet finansieres av Norge og fartøyet eies av Norad. Foto: Kjartan Mæstad / Havforskningsinstituttet.

Verdensutstilling – Expo 2020

Norge skal delta på verdensutstillingen EXPO 2020 i Dubai i De forente arabiske emirater. Det er besluttet at hav vil være fokus for den norske deltakelsen. Et viktig mål er å bidra til å styrke norske havnæringsers internasjonale konkurransekraft. I tillegg er det ønskelig å styrke våre kommersielle forbindelser med land i Midtøsten, Afrika og Asia. Dette er viktige markeder for norske havnæringer. Norsk deltakelse på verdensutstillingen skjer i partnerskap mellom staten og næringslivet.

Regionalt internasjonalt arbeid

Regjeringen støtter opp om fylkeskommunenes engasjement i europeisk samarbeid. Internasjonalt samarbeid og regionalt utviklingsarbeid bør sees i sammenheng med hverandre. Nye og større fylkeskommuner fra 2020 vil gi bedre forutsetninger for dette. Det er viktig at fylkeskommunene også i årene framover opprettholder kunnskap og innsikt i muligheten deltakelse i EU-programmer gir. Dette kan for eksempel være Horisont-programmets muligheter til å styrke forsknings- og innovasjonsarbeid eller initiativ som for eksempel JPI Ocean. Interreg har relevans for norske miljøer som arbeider med utvikling av havnæringene. Erasmus+ gir utdanningsmuligheter og arbeidsmobilitet mellom land i Europa.

FNs 2030-agenda

Arbeidet for Internasjonalt samarbeid og havdiplomati støtter opp om FNs 2030-agenda og særsilt bærekraftsmål

1 UTRYDDE FATTIGDOM

2 UTRYDDE SULT

3 GOD HELSE

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

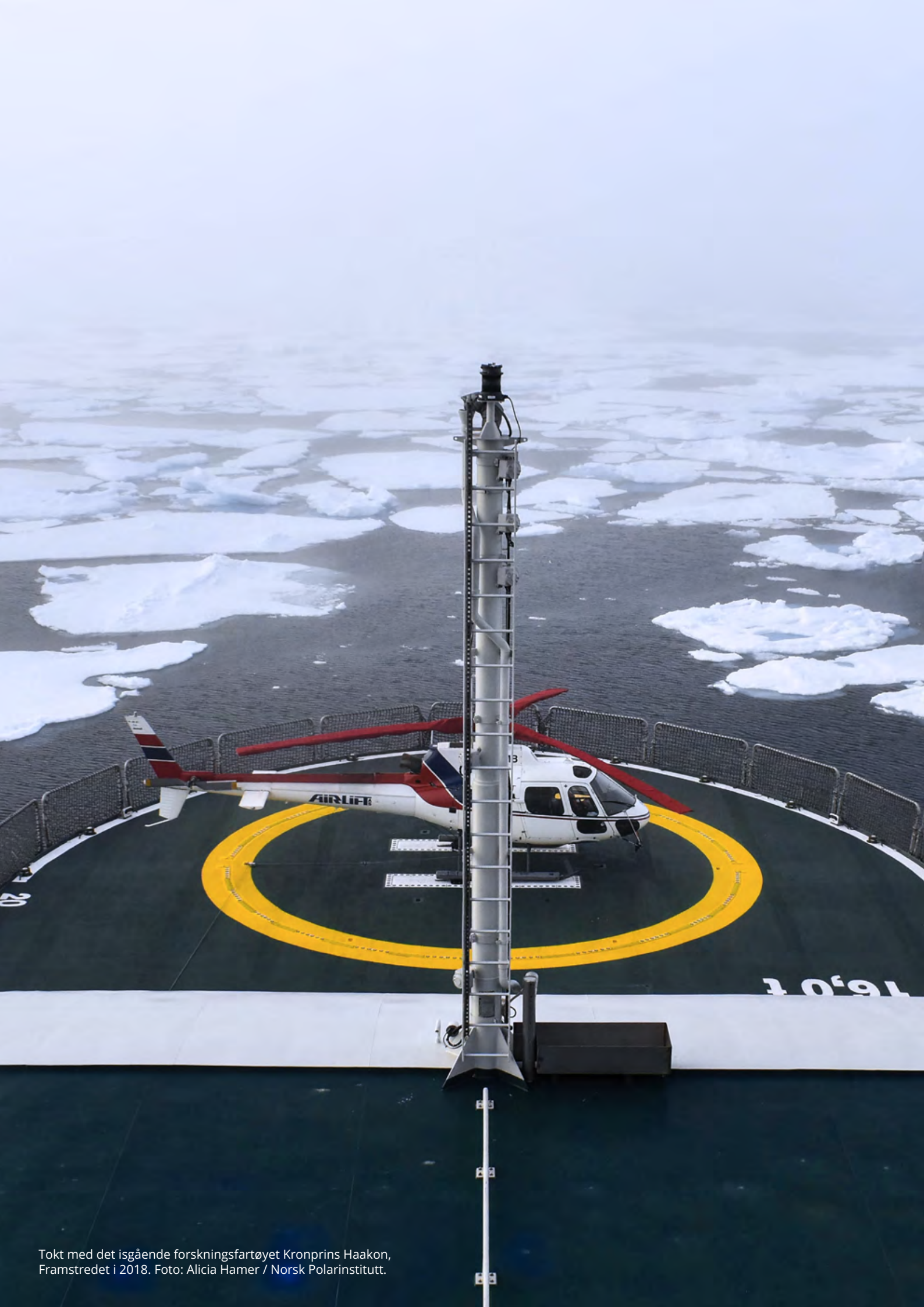

14 LIV UNDER VANN

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

Tokt med det isgående forskningsfartøyet Kronprins Haakon, Framstredet i 2018. Foto: Alicia Hamer / Norsk Polarinstitutt.

Statsminister Erna Solberg holder Norges hovedinnlegg i FNs hovedkvarter i New York, september 2018. Foto: UN Photo/Cia Pak.

Innsatsområder framover

Hav er et prioritert satsningsområde og havpolitikken er stadig under utvikling. Regjeringen jobber videre med å følge opp tiltakene i havstrategien «Ny vekst, stolt historie» og stortingsmeldingen om hav i utenriks- og utviklingspolitikken.

I løpet av 2019–2020 vil regjeringen legge frem for Stortinget en melding om kvotesystemet i fiskerier næringen, en melding om revidering av forvaltningsplanen for Barentshavet-Lofoten og oppdatering av planene for Norskehavet og Nordsjøen-Skagerrak, en ny rommelding, en ny nordområdemelding og en maritim melding.

Regjeringen har allerede utrettet mye og for havpolitikken fremover vil vi legge særlig vekt på tre områder, kompetanse og digitalisering, klima og grønn skipsfart og verdiskaping langs hele kysten.

Teknologi, arbeidsformer og bruk av digitale verktøy utvikler seg raskt i havnæringene. Vi må sørge for at utdanningene er riktig innrettet og at vi har rett kompetanse for å utnytte mulighetene dette gir.

Regjeringens mål er at Norge i 2050 skal være et lavutslippssamfunn. For å bidra til å nå regjeringens klimamål styrker vi innsatsen for grønn skipsfart. I 2019 vil også et nytt forskningssenter for lavutslippsteknologi for petroleumsvirksomheten på norsk sokkel være i drift.

Fra 2020 trer regionreformen i kraft. Nasjonale og regionale strategier for næringsutvikling må ses i sammenheng for å videreutvikle en god og helhetlig nasjonal havpolitikk.

Regjeringen vil:

- Bidra til å utvikle teknologi for **fangst, transport og lagring av karbondioksid (CO₂)** i reservoarer på kontinentalsokkelen, og ha ambisjon om å realisere en kostnadseffektiv løsning for fullskala CO₂-håndteringsanlegg i Norge gitt at dette gir teknologiutvikling i et internasjonalt perspektiv.
- Legge frem en handlingsplan for **grønn skipsfart** med ambisjon om å halvere utslippene fra innenriks sjøfart og fiske innen 2030, herunder stimulere til null- og lavutslippsløsninger i alle fartøykategorier.
- Legge til rette for tilstrekkelig og riktig kompetanse som er avgjørende for god forvaltning, omstilling og bærekraftig vekst i havnæringene, herunder **styrke digital kompetanse** gjennom en målrettet satsing.
- Fortsatt arbeide for et **godt og likestilt arbeidsliv** og styrke innsatsen mot arbeidslivskriminalitet og svart arbeid.
- Bidra til bedre dialog mellom regionalt og nasjonalt nivå ved å opprette et **Havdialogforum** mellom regjeringen, fylkeskommunene, Sametinget og representanter for kystkommuner. Andre aktører inviteres inn ved behov.
- Legge til rette for **levende lokalsamfunn** i alle deler av landet. I regionreformen får fylkeskommunene økt ansvar for regional næring- og kompetansepolitikk. Bærekraftig utnyttelse av havets ressurser skal også gi positive ringvirkninger for lokalsamfunnene.
- Sette **helhetlige rammer for næringsvirksomhet til havs**, herunder sette områdespesifikke rammer for petroleumsvirksomhet i forvaltningsplanene for havområdene.
- Videreføre **forutsigbare rammer** for de etablerte havnæringene, olje og gass, skipsfart og sjømatnæringen, og legge til rette for nye, bærekraftige havnæringer gjennom juridisk rammeverk og gode rammebetingelser for blant annet havbruk til havs, havbunnsmineraler og havvind.
- Åpne ett eller to områder for konsesjonssøknader om **fornybar energiproduksjon** til havs og fastsette forskrift til havenergilova.
- Forvalte **havbunnsmineraler** i tråd med ny havbunnsminerallov, og vurdere åpning av deler av norsk sokkel for kommersiell og bærekraftig utvinning av havbunnsmineraler.
- Få på plass et fremtidsrettet regelverk for **havbruk til havs** som legger til rette for videre næringsutvikling.
- Følge opp **gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet**, med sikte på å forbedre og forenkle dagens ordninger for å legge til rette for verdiskaping og lønnsomme arbeidsplasser.
- Videreføre satsing på **kunnskap om havet**, god forvaltning, rene og rike hav, sunn og trygg sjømat og bærekraftig næringsutvikling i tråd med prioriteringene i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, og legge til rette for norsk deltakelse både i **FNs tiår for havforskning** for bærekraftig utvikling, og innenfor prioriteringen hav i EUs nye rammeprogram for forskning og innovasjon.
- Fortsette å legge til rette for **forskningsinfrastruktur og gode testfasiliteter** for havnæringene, blant annet gjennom å følge opp arbeidet med Ocean Space Laboratories.

- Utvikle **Senter for oljevern og marint miljø**, blant annet ved å utrede etablering av test- og øvelsesfasiliteter for testing av oljeverntechnologi i Fiskebøl.
- Bidra til innovasjon gjennom støtte til **forskning og teknologiutvikling på tvers av havnæringene** og videreføre satsingen på digitalisering og autonome operasjoner i havnæringene.
- Videreføre satsingen på bærekraftige og verdiskapende hav som et sentralt område i norsk **nordområdepolitikk**.
- Bidra til å utvikle **bærekraftig havforvaltning internasjonalt**, gjennom å delta aktivt i FN-prosesser på hav, gjennom Høynivåpanelet for en bærekraftig havøkonomi, som arrangør av Our Ocean-konferansen 2019, gjennom havdialoger med utvalgte land og ved fortsatt innsats for å fremme tiltak som bidrar til at FNs bærekraftsmål nås innen 2030.
- Sikre **markedsadgang** gjennom handelsavtaler og støtte profilering av norske havnæring i utlandet blant annet gjennom Branding the Blue og The Explorer i Innovasjon Norge, og ha hav som tema for norsk paviljong under verdensutstillingen EXPO 2020 Dubai.
- Videreføre arbeidet for å **bekjempe marin forsøpling** og spredning av mikroplast nasjonalt og internasjonalt gjennom blant annet ved å følge opp initiativet om en internasjonal avtale, gjennom samarbeid med enkeltland og gjennom norsk bistand.
- Fortsette norsk **bistandsstøtte til bærekraftig forvaltning** og verdiskaping i havbaserte næringer gjennom bistandsprogrammene Hav for utvikling, Olje for utvikling og Fisk for utvikling.
- Styrke dialogen med norsk næringsliv om mulighetene for å investere i **havnæring i utviklingsland** for derigjennom å bidra til verdi- og jobbskaping.
- Arbeide nasjonalt og internasjonalt for å sikre **blå vegetasjon og blå skog**, for å binde karbon og å ivareta marint naturmangfold.
- Utarbeide en strategi om **styrking av innsatsen mot miljøkriminalitet** både nasjonalt og internasjonalt.
- Styrke arbeidet med å **forebygge og avdekke fiskerikriminalitet** i Norge og internasjonalt. Internasjonalt vil dette blant annet skje gjennom initiativet Blue Justice som skal bistå utviklingsland med å bekjempe fiskerikriminalitet.
- Vektlegge betydningen av **havet som matfat** i nasjonalt og internasjonalt arbeid, blant annet gjennom oppfølging av det globale handlingsnettverket for bærekraftig mat fra hav og innsjø i forbindelse med FNs ernæringsstiar (2016–2025). Herunder støtte tiltak og initiativer for bedre ressursutnyttelse og for å redusere matsvinn, og videreutvikle gode overvåkingssystemer for dokumentasjon av sunn og trygg sjømat

Oversikt over havrelaterte informasjonssider

Regjeringens samleside om hav

<https://www.regjeringen.no/no/tema/hav/id2603523/>

Høynivåpanelet for bærekraftig havøkonomi

<http://oceanpanel.org>

Barentswatch

samler, utvikler og deler informasjon om norske kyst- og havområder.

<https://www.barentswatch.no>

Havforum

sammenstiller informasjon om forvaltningsplanene for norske havområder

<https://tema.miljodirektoratet.no/no/Havforum/>

MAREANO

kartlegger dybde, bunnforhold, naturtyper og forurensning i norske havområder.

<http://www.mareano.no>

Norsk petroleumsvirksomhet

Faktaside om olje og gass.

<https://www.norskpetroleum.no>

Innovasjon Norge

skal bidra til nyskaping, og profilering av norsk næringsliv og Norge som reisemål.

<https://www.innovasjonnorge.no>

Norwegian Centres of Expertise

Er en del av Norwegian Innovation Clusters-programmet.

<http://www.nceclusters.no/nce-klyngene/>

Norges forskningsråd

investerer i forskning og innovasjon som bygger kunnskap for en bærekraftig framtid.

<https://www.forskningsradet.no>

Enova

arbeider for Norges omstilling til lavutslippssamfunnet.

<https://www.enova.no>

Siva

er statens virkemiddel for tilretteleggende eierskap og utvikling av bedrifter og nærings- og kunnskapsmiljø i hele landet.

<https://siva.no>

Norges sjømatråd

har ansvar for markedsføringstiltak for fisk og fiskeprodukt i utlandet og innenlands

<https://seafood.no>

Sjøfartsdirektoratet

har myndighetsansvar overfor norsk-registrerte skip og utenlandske skip som går inn til norske havner.

<https://www.sdir.no>

Fiskeridirektoratet

er rådgivende og utøvende organ i fiskeri- og havbruksforvaltninga.

<https://www.fiskeridir.no/>

Oljedirektoratet

er rådgivende og utøvende organ i petroleumsforvaltningen.

<https://www.npd.no>

Kystverket

rådgivende og utøvende organ i havne- og farvannsforvaltningen.

<https://www.kystverket.no>

Miljødirektoratet

er et forvaltningsorgan med ansvar for å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

<https://www.miljodirektoratet.no>

Norwegian Energy Partners

fremmer norske energibedrifters næringsinteresser i internasjonale markeder.

<https://www.norwep.com/>

Petroleumstilsynet

er tilsynsorgan for sikkerhet, beredskap og arbeidsmiljø i petroleumsvirksomheten.

https://www.ptil.no/?lang=no_NO

Mattilsynet

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler.

<https://www.mattilsynet.no>

Veterinærinstituttet

ledende fagmiljø innen bio-sikkerhet for fisk og landdyr.

<https://www.vetinst.no>

Havforskningsinstituttet

er et av de største marine forskningsinstituttene i Europa.

https://www.imr.no/om_havforskningsinstituttet/nb-no

Norsk Polarinstitutt

sin virksomhet er konsentrert rundt miljøforvaltningsbehov i polarområdene.

<https://www.npolar.no>

Nofima

forskning og utvikling for akvakulturnæringen, fiskerinæringen og matindustrien

<https://nofima.no>.

FHF

fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering.

<https://www.fhf.no>

Senter for hav og Arktis

skal styrke kunnskapen om den blå økonomien i nord.

<https://havarktis.no>

Senter for oljevern og marint miljø

er et nasjonalt og internasjonalt ledende kompetansesenter for arbeidet med oljevern og mot marin plastforsøpling.

<https://www.marintmiljo.no>

Garantiinstituttet for eksportkreditt

er en statlig finansinstitusjon som jobber for å sikre finansiering og eksportkontrakter til norske bedrifter innenfor alle næringer

<https://www.giek.no/forside/>

Framsenteret

Nordområde-senter for klima- og miljøforskning

<https://framsenteret.no>

Utgitt av:
Nærings- og fiskeridepartementet

Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
www.publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no
Publikasjonskode: W-0026 B
Design: Anagram Design AS
Trykk: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
06/2019 – opplag 200